

2

RODINNÉ SPOLOČENSTVO

4

1985

ČOKOĽVEK VÁM POVIE, UROBTE! (N2,5b)

O b s a h

1. Úvodná modlitba	1
2. Mária v dejinách spásy	2
3. Holliáda	7
4. Naplniť dedičstvo našich otcov	14
5. Vyznanie učiteľky	16
6. Rozhovor s deväťročnou veriacou žiačkou	19
7. Pozvanie na koncert	22
8. Každý deň žiť v prítomnosti Božej	24
9. Slávine rodinné sviatky	28
10. Katechéza	33
11. Z ohlasov na bulletin Rodinné spoloč- nosť	39
12. Riešenie krížového hlavolamu	41
13. Preskakovačka	42

Mária, z teba sa narodil Vykupiteľ sveta,
pros za nás, aby sme sa stále znovu
duchovne rodili.

Mária, tvoj Syn miloval slabých, hriešnikov,
prenasledovaných, chorých,
pros za nás, aby sme milovali ako on.

Mária, tvoj Syn vo všetkom plnil Božiu vôľu,
pros za nás, aby sme boli otvorení Božej vôli.

Mária, tvoj Syn neobmedzene dôveroval Otcovi,
pros za nás, aby sme mu dôverovali
i v najťažších situáciách života.

Mária, tvoj Syn sa obetoval za nás,
pros za nás, aby sme boli ochotní
obetovať sa za iných.

Mária, tvoj Syn zvíťazil nad smrťou,
pros za nás, aby sme víťazili nad hriechom.

Mária, tvoj syn vystúpil do neba
a zoslal nám Ducha Svätého,
pros za nás, aby sme boli naplnení Duchom Svätým.

MÁRIA V DEJINÁCH SPÁSY

K dedičstvu otcov, o zachovanie ktorého sme v milostivom cyrilo-metodskom roku zvlášť prosili, patrí ako neodmysliteľná súčasť i mariánska úcta. /Je aktuálna stále a zvlášť v septembri, lebo v ňom slávi cirkev Narodenie P. Márie, Meno P. Márie a sviatok Sedembolestnej P. Márie./

Ale poznáme dosť dobre cenu, akú má práve táto časť nášho dedičstva? Nedoliehajú k nám príliš často hlasy, ktoré v nás vzbudzujú pochybnosti, či je mariánska úcta správna, či nezatieňuje Boha?

Tieto pochybnosti kráčajú asi ruka v ruku s deformáciou sršca človeka dnešnej doby, i s tým súvisiacou krízou rodiny. Deti dnešnej doby málo vidia jednotu rodičov, príliš často sú postavené pred otázku: otec alebo matka? Ale pôvodne to tak nemalo byť: Matka je tá, ktorú má otec najradšej zo všetkých ľudí, pre ktorú opustil svojho otca a svoju matku a stal sa s ňou jedným telom, jedno srdce. Preto úcta detí voči matke je jeho radosťou, neúcta voči nej sa dotýka jeho samého.

Boh stvoril človeka rodiaceho sa a žijúceho v rodine. A nemuselo to tak byť, mohol to zariadiť celkom ináč. Že takto rozhodol, to muselo mať svoj význam: Ježiš, plniac jeho vôľu, naučil nás nazývať Boha Otcom. Aby sme tento vzťah poznali, stvoril človeka žijúceho v rodine. I v tomto zmysle možno chápať pravdu, že Boh stvoril človeka na svoj obraz: Ľudskú rodinu stvoril na obraz svojej vlastnej "rodiny", ktorú chcel založiť a ktorá už na počiatku jestvovala v jeho myšlienke. Otcovskú a materskú úlohu v prirodzenej rodine ustanovil na obraz otcovstva a materstva v nadprirodzenom poriadku.

Ale kto je tá, na ktorú Boh myslel, keď kládol základy stvorenia? Kto je tá, ktorej pečať materstva nesie celé stvorenie? Kto je tá Matka Božích detí?

Je to MÁRIA - tak mnohými ctená a milovaná, tak veľmi nám blízka - je to proste MATKA. Ju si vyvolil, aby prostredníctvom nej dal život tým, čo sa nenarodia z tela a krvi, ale z Boha, keď ľudstvo v prarodičoch stratilo Boží život.

Máriina účasť na spáse sveta

Od počiatku ustanovil Boh Máriu na túto úlohu - ešte v raji povedal Havdovi: "Nepriateľstvo ustanovujem medzi tebou a ženou, medzi tvojím potomstvom a jej potomstvom" /LM3,15a/. Už tu je reč aj o potomstve. Mária dostala možnosť urobiť opravnú skúšku za neúspešnú skúšku z raja. Prišla na svet nepoškvrnená, to je dar lásky Božej, ale že aj zostala "plná milosti a Pán je s ňou" /Lk 1,28/, to je aj jej zásluha a víťazstvo: Vďaka tomu mohla priviesť Boha na svet a pripraviť obnovu strateného kontaktu ľudstva s Bohom. Mária je matka všetkých, ktorí majú život z Boha, lebo ho majú aj prostredníctvom nej.

Mária sa správa ako matka všetkých od počiatku svojho materstva. Keď jej Simeon hovorí, že jej dieťa bude trpieť /Lk 2,34-35/, neprotestuje, prijíma Božiu vôľu ochotná obetovať svoje dieťa. Za koho by mohla matka obetovať svoje dieťa, ktoré drží na rukách, ak nie tiež za svoje ďalšie deti, ktoré potrebujú záchrenu? Už v tejto bolesti je našou Matkou.

Nebo ústami Simeona hovorí Márii to, čo sa matkám nehovorí, Mária má k svojmu fiat pridať i fiat k obeti. "Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna" /Jn 3,16a/ za nás. Čo urobil pre nás Otec, to má urobiť i Matka: Aj Mária má dať za nás svojho Syna. Má ho vedome a dobrovoľne obetovať. Mária nebola len "použitá" na príchod Syna Božieho na svet, ale bola povolaná k plnej, vedomej spoluúčasti na spásu sveta. Preto sa od nej žiada súhlas pri vtelení i obetovaní Syna.

Niekedy si myslíme, že to mala ľahšie. Zabúdame, že výsada "byť milostiplná" súvisela s Máriinou zodpovednou a ťažkou úlohou, že ju veľmi zaväzovala. Bol to dar, ktorý bolo treba uchrániť, nestratiť a rozmnožiť. Ale predovšetkým to znamenalo účasť na kríži jej Syna. Máriina krížová cesta sa začala veľmi skoro a trvala veľmi dlho. Vykročila na ňu, keď počula Simeonovo proroctvo. A vedomie jej údelu ju už nikdy neopustilo. Niesla ho denne ako svoj kríž. Dvanástročný Ježiš jej potvrdil, že ide stále touto cestou /Lk 2,49-50/. Keď ho potom v Nazarete sáču von zo synagogy, ženú za mesto a chcú ho zabiť /Lk 4, 28-29/, vidí v tom opäť splnenie Simeonových slov: Jej Syn sa stal znamením, ktorému sa odporuje. Útoky sa opakujú, úklady a nenávisť sa množia. Pri každej novej potyčke Mária trpne: Bude to už teraz, ten hrozný koniec, alebo až neskôr? Prišlo aj to. A Mária to musela prežiť. Napokon pod krížom drží v náručí mŕtve telo Syna. Ak toto bolo ľahké... A to ešte nezvažujeme, že mala najťažšiu úlohu zo všetkých ľudí: Ona je tá ŽENA, ktorú Boh postavil do boja proti Satanovi. Ona je vrcholom celého stvorenia.

Mária žila svoju úlohu na zemi v pokore a skrytosti. O zápase, ktorý víťazne vybojovala proti Satanovi a zrušila tak kliatbu z raja, vieme len z odpovedi /na slová skromnej ale obsahovo hlbokkej/ "Hľa, služobnica Pánova!" /Lk 1,38a/. Ona o všetkom mlčala v pokore a jednoduchosti.

Sila Máriinho príhovoru

Len raz na chvíľu zažiarila, aby sa opäť ešte väčšmi skryla. Bolo to v Káne /Jn 2,1-11/. Tu sa stala iniciátorkou Synovho mesiášskeho činu - prvého zázraku. Keď mu hovorí, že nemajú vína, Ježiš jej odpovedá: "Čo máš do toho, žena? Ešte neprišla moja hodina." /Jn 2,4/. Bol to rozhovor o veciach mesiášskeho poslania. Akoby to ani nebol rozhovor syna a matky, ale MESIÁŠA a ŽENY z proročanstva /Im 3,15/. Aj Ježišovo oslovenie matky znelo: ŽENA.

Hoci bola Mária vlastne odmietnutá, predsa verila, že bude vyslyšaná. A kutočne. Ježiš koná, prišla jeho hodina. Mária, ako neskôr aj Peter pri zázračnom rybolove, akoby bola sama užasla, akú moc má jej slovo u Syna. Nikdy viac sa nič podobné neopakovalo. Pochopila, že ona musí ubúdať, aby Syn zažiaril. Ona sa musí v jeho čine obetovať, aby posilnila jeho slovo. Pochopila to, čo si zachovávala v srdci, keď jej ako dvanástročný povedal, že ho nemá hľadať, keď je vo veciach svojho Otca /Lk 2,49/: Pochopila nutnosť odlúčenia. Z Kány a z iných situácií /Lk 1,46-55/ vieme, čoho by mohla byť Mária schopná /bola príčinlivá, vedela organizovať/ a predsa vidíme, ako sa dokázala ovládať, keď ustúpila do úzadia. Ona, ktorá prvá o Ježišovi vedela a uverila v neho, ktorá za roky života v Nazarete mu bola taká blízka, tak mu rozumela, v tichosti podľa Božej vôle prepustila miesto pri ňom nechápavým rybárom. Z tejto obety vznikali siločiaru puta, ktoré ju i s nimi spájalo pre Božiu vec. Vonkajšie odlúčenie od Syna bolo potrebné pre posilnenie ich vnútornej jednoty na diele spásy.

V Káne Mária zažiarila, ako Ježiš na hore premenenia, aby sa na chvíľu ukázalo, čo inak bolo skryté: akú silu má jej príhovor u Boha. Ako Ježiš sa zhováral s prorokmi, aj ona ako žena sa zhovára s Mesiášom. Nám zanechala slová: "Čokoľvek vám povie, urobte!" /Jn 2,5/. Potom zostúpila z "hory premenenia" a už ju dlho nebolo vidno.

Matka daná v mesiášskej hodine

Vidíme ju opäť až na Kalvárii, v hodine, o ktorej Ježiš povedal, že práve kvôli nej prišiel. V tejto vrcholnej chvíli mesiášskeho poslania nám vykúpil milosť, že sa môžeme stať Božími deťmi. V tejto hodine, keď nám dáva Boha za Otca, dáva nám i Máriu za Matku. I to patrí k ovociu tejto hodiny, pre ktorú prišiel. Mária je tu, lebo je to aj jej hodina. Ježiš ju opäť oslovuje ŽENA /Jn 19,26b/, hoci keby bolo malo ísť len o ustanovenie nového materstva a synovstva, bolo by bývalo príhodné použiť na oslovenie nový titul pre oboch: "Matka, toto je tvoj syn!" Ale nemá tu ísť len o náhradné materstvo a synovstvo. Je to mesiášska hodina a ide o to, že Ján a v nom všetkých svojich verných, ktorých tu on zastupuje, dáva MESIÁŠ za syna ŽENE, ktorú Boh postavil proti Hadovi. Jej určil víťazstvo spolu s jej potomstvom - v ktorom Kristus sám je prvorodený. /Tu je zašifrovaný aj druhý význam slova prvorodený./

Najprv MESIÁŠ oslovuje ŽENU a zveruje jej výsledok svojho vykupiteľského diela - zveruje jej potomstvo. Až potom jemu - potomstvu v osobe Jána - dáva Matku /Jn 19,26-27/.

Tak ako Kristus na Kalvárii završuje dielo oslobodenia ľudstva z moci temnoty a začína zápas o spásu každého jednotlivca, tak aj Mária pod krížom je poverená novou úlohou, byť Matkou Božieho ľudu - Matkou cirkvi.

V tejto novej úlohe nestačí, aby iba ubúdala a odišla do ústrania, ale musí byť uprostred svojich detí. Mária ju prijala opäť s pokorou a hneď po nanebovstúpení Krista schádza z Olivovej hory, aby vošla i s inými ženami a jednástimi do domu a zotrvala s nimi na modlitbe /Sk 1,12-14/. Aj silou jej príhovoru sa prebudila na turečské sviatky, zoslaním Ducha svätého, aktivita apoštolov a zmenil sa od základu ich život - zrodila sa živá cirkev.

Mária zostáva Matkou cirkvi aj teraz až do konca sveta. Aby sila a moc jej príhovoru u Ježiša mohla zasiahnuť aj nás, záleží na tom, či ju prijíame alebo odmietame ako svoju osobnú matku.

Eschatologická úloha Márie

Ján potom, keď píše o budúcnosti sveta, završuje knihu Zjavení obrazom ŽENY, odetej slnkom, bojujúcej s drakom /Zjv.12,1-6/. Záver dejín spásy nemohol ostať bez návaznosti na začiatok, kde Boh postavil ŽENU proti Hadovi. Nebolo možné ponechať alfu Písma bez omegy. Genezis 3,14 hovorí: "Boh povedal...", Apokalypsa dodáva: "...a stalo sa tak" /Zjv 21,5b/.

ŽENA odetá slnkom bojuje až do víťazného konca. Boh rozhodol silu premôcť slabosťou, pýchu poraziť pokorou, neposlušnosť zneškodniť poslušnosťou. Satan by nebol taký zahanbený, keby bol porazený nocošťou, ako keď bude porazený slabou ŽENOU a jej potomstvom.

Mária a my

Máriu poznáme ako láskavú Matku, vnímavú aj pre naše drobné potreby: "Nemajú vína." Áno, platí to v plnom rozsahu - je to poznanie zo skúseností. Lebo Mária je skutočne a plne Matkou. Ale Matkou, ktorá nechová deti, len aby boli sýte, ale aby boli silné pre Boží plán. Vychováva ich Bohu. Ovocím správneho vzťahu k Márii je i naša spoluúčasť na diele spásy sveta. Teda je úplne pochybné obávať sa, či úcta k Márii neupera z úcty k Bohu. Práve naopak. Veď ani v prirodzenej rodine nie je dieťa menej otcovým dieťaťom preto, že je i matkiným, že ho nie on, ale ona porodila, ona má preň mlieko a v jej náručí vyrastá. Práve dieťa, ktoré má materinskú výchovu, má najzdravší základ. Boh sám dáva najavo, že nás chce mať v náručí Máriinom. Mnohým dáva poznať, že milosti, ktoré obsiahli, dostali prostredníctvom Márie. Aj veľké zjavenia poslednej doby v Lurdoch, Fatime a inde mohli byť len z Božej vôle. Prorocký duch, ktorý nie je výsadou len prvotnej cirkvi, tiež zjavuje, že posledná doba, keď bude Satan najviac zúriť, pretože vie, že má málo času, bude dobou Máriinou /sv. Vincent Ferrerský, sv. Ľudovít Grignon/.

Prirodzená túžba človeka po Matke je taká mocná, že ju môže prekonať len nadprirodzená moc - moc Satanova. On dobre vie, že Božie deti budú najzraniteľnejšie, keď im vezme Matku - Matku, ktorou je ŽENA, čo ho premohla. A ona tomu môže naučiť aj svoje deti, pretože pozná najúčinnějšíe zbrane proti nemu: tichosť, pokoru, poslušnosť.

"Múdri" a "obozretní" odmietajú Máriu s odvolaním sa na Písmo, vraj sa tam málo o nej hovorí. Práve to, že sa o nej málo hovorí, nám hovorí najviac: poukazuje to na jej skrytý život, na jej tichosť a jednoduchosť života. A to sa vyjavilo maličkým. "Áno, Otče, lebo tak sa tebe zalúbilo." /Lk 10,21/.

Správy evanjelii o Márii sú síce stručné, ale sú plne dostávajúce. Nepostačujú tým, ktorí majú k Písmu taký vzťah, ako mali farizeji, že ani nepoznali toho, o kom Písma hovoria. Ježiš im povedal: "Skúmate Písma, lebo ste presvedčení, že máte v nich život večný. Práve ony svedčia o mne; ale vy nechcete prísť ku mne, aby sa vám dostalo života." /Jn 5,39-40/.

"Kto neprijme Kráľovstvo Božie ako dieťa, nevojde doň" /Mk 10,15/ - to je podmieňujúce. Bohatí ťažko vojdú, ale tí, čo nie sú ako deti - nevojdú! Aj k Matke môžu prilnúť len tí, čo sú jej deti. A tých ona naučí prijímať Kráľovstvo Božie.

Neznepokojujme sa, keď prostých ľudí najviac priťahuje obraz Matky. Oni v jej náručí milujú Boha. Keď Pavol napísal o sebe: "Nežijem už ja, ale žije vo mne Kristus" /Gal 2,20/, o to skôr to môže povedať o sebe Mária. Ona sa tak umenšila, že už jej ani niet, len Boh v nej prebýva. Keď povieme Mária, to je Boh bližšie k nám cez ňu.

Boh nehľadal pre nás Matku na nebi, ale na zemi. Ju symbolizuje i matka - zem, pripomínajú nám ju i kvety mája, tak ako čaro domova pripomína matku. Nebojme sa byť jej deťmi. Odovzdajme sa jej úplne. I to patrí k nasledovaniu Krista. Tak sa jej s dôverou odovzdal aj Ježiš, keď sa jej zveril do rúk ako bezmocné dieťa. Ale i neskôr, keď už myslel na veci svojho Otca a pripravoval sa pre ne. V Jeruzaleme zložil skúšku do rabínskej školy - tak to možno nazvať, keď výnimočné dieťa vzbudilo takú pozornosť učiteľov zákona. Je skoro isté, že dostal ponuku ostať v ich škole. On mal však v Nazarete lepšiu školu. To je škola, do ktorej ho Otec dal vyučiť sa. Je to škola Ducha Svätého, ktorá môže fungovať len v Nazarete, len u Márie.

To je tá škola, ktorú toľko obdivovali, keď Ježiš začal vyučovať a keď sa divili, kde sa tomu naučil. Hovorí: "Učte sa od mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom" /Mt 11,29/. "Blahoslavení chudobní v duchu..., blahoslavení čistého srdca..., blahoslavení tichí..." /Mt 5,3-12/. To je všetko Nazaret, to je všetko Mária. "Keď chce niekto za mnou ísť, nech zaprie sám seba" /Mt 16,24/. Tak žila Mária. Nežila sebe, ale podľa Božieho plánu. Nič nevedela vopred, vždy najprv neporozumela: "Ona sa zarazila nad tou rečou" /Lk 1,29/, "divili sa nad tým" /Lk 2,33/, keď bola postavená pred novú požiadavku. A predsa kráčala životom, akoby bola mala Boží plán na dlani. V tichosti a odovzdanosti bola schopná načúvať Božej vôli. To Bohu stačí. To chce aj od nás, s ostatným príde On sám.

Tak žil aj Ježiš. Hoci bol Bohom, ale keď žil v ľudskom tele, neplnil svoju vôľu, ale Otcovu. Slová, ktoré hovoril, neboli jeho, ale Otcove. Skutky, ktoré konal, konal Otec, ktorý bol v ňom. Keď žil na zemi, nekonal zo seba, ale nechal cez seba pôsobiť Otca. Keď ani Ježiš nie, tým skôr ani my nemôžeme pracovať pre Kráľovstvo Božie zo seba, ale iba z Božej moci. Výsledky apoštola, ktorý je iba sebarealizáciou, sú len zdanlivé. Pavol píše o stavbe duchovných chrámov Božích, že nie všetky prejdú skúškou ohnom /1 Kor 3,13-17/. Kto staval zo seba, mohol svojmu dielu dať len svoju porušiteľnosť. Len v Bohu je život, a preto ostávajú len diela z moci Božej. Aby tá mohla z nás vyžarovať, na to je potrebný najprv Nazaret. Preto nás Boh tak zjavne usmerňuje k Márii.

Svet je chorý, veľmi chorý. Zanechal Matku, a stratil srdce. Nemá cit ani pre stvorenie, ničí prírodu, trpí a je bezmocný proti vlastnej zlobe. Boh chce svet zachrániť, chce posvätiť celé stvorenie. V tomto Božom pláne každý z nás má úlohu, na ktorú sa má pripraviť v Nazarete.

Mária a náš národ

Ako jednotliviec, ako rodina, tak aj národ a cirkev má svoju vlastnú úlohu. Ak ju chce splniť, musí sa najprv zjednotiť. To sa môže stať najlepšie v náručí Matky. Ona dokáže zjednotiť všetky deti Božie.

Náš národ už neraz v dejinách okúsil jej mocnú ochranu. I dnes sme pochopili, že ona môže pomôcť. Myšlienka zasvätenia Matke Sedenbolestnej sa opäť stáva túžbou národa. A Boh dáva túžiť po tom, čo chce dať. Chce nám dať Matku, a nás dať Matke, a cez ňu svojmu Synovi. Úspech misie Solúnskych bratov spočíva aj v rozšírení hlbokej úcty k Matke Božej. Talenty tohto dedičstva nesmieme zakopať, nedostali sme ich zbytočne. V súčasnosti poznávame, že náš malý národ má veľkú úlohu. Určuje ju i poloha na rozhraní západnej a východnej cirkvi. Západ ovládaný rozumom stráca srdce. Rozum však nie je jedinou doménou duchovnosti. Cirkev teda nemôže byť úplná bez Východu, kde prevláda srdce. Ale keď srdce nie je chránené rozumom, je ohrozené. Tieto dva póly sa musia vzájomne obohatiť v zjednotení, inak cirkev nie je úplná.

To je perspektíva. Ale začať musíme každý od seba, v hĺbke a vernosti Nazareta, v náručí Márie. V tomto treba zjednotiť svoje rodiny, spoločenstvá i národ, cirkev a celý svet, aby Boha oslavovalo celé stvorenie.

"Každý dejinný úsek z niečoho vyrastá a niekam vyúsťuje, každý má svoje zaradenie v čase. To má svoje nároky: nadviazať účelne na minulosť, dať vlastné optimum prítomnosti, a to so správnou perspektívou do budúcnosti. Ak sa niektorému obdobiu nepodariť dokonale zvládnuť všetky tieto tri zložky svojej úlohy, nebude epochou ani vyváženou, ani veľkou a stane sa v najlepšom prípade len pozoruhodnou dobou hľadania a prechodu. S minulosťou sa nečie zodpovedne vysporiadať len mávnutím ruky a lacným heslom modernosti. Neexistuje v dejinách nijaká perióda, ktorá by vyrástla z ničoho, ktorá by vyrástla na skale, odkiaľ predtým spláchli ornicu nahromadenú stáročiami. A zasa: Úrodná pôda a živiny v nej obsiahnuté, teda odkaz dobrej minulosti a tradície, nevydajú plod bez dobrého semena a bez premyslenej a príčinnivej práce prítomnosti. K jednému i druhému sa zasa nutne musí pridržiť cieľavedomé zameranie na žatvu - na budúcnosť. Malá je doba, ktorá sa dovoľáva zásluh a veľkosti predkov v domnienke, že to postačí na jej česť, malá je doba, ktorá sa usiluje uspokojiť len okamžitú potrebu a vychádza v ústrety len vkusu prítomnosti bez toho, aby sa obzerala na výsledky a dôsledky budúce." /F. V. Mareš: Konstantinovo kultúrne dielo po 1100 letech/.

Či chceme alebo nechceme, musíme dať za pravdu autorovi týchto myšlienok. A ak nechceme, aby naša doba bola malá a bezvýznamná, nesmieme orať na horej skale, nesmieme z nej zámerne odstraňovať stáročiami naplavenú úrodnú pôdu, ale musíme túto pôdu chrániť a kypriť.

Myslíme si, že dielo Jána Hollého je tou najúrodnejšou ornicou a že si zaslúži, aby sme sa pri ňom v roku dvestého výročia od narodenia jeho tvorcu na chvíľu pristavili a pripomenuli si ho.

Pozrime sa predovšetkým na to, akým spôsobom narábali Ján Hollý s tými tromi časovými veličinami, o ktorých hovoril F. V. Mareš: čo si vybral z minulosti a ako ju využil, akým podielom prispel k svojej súčasnosti a čo zanechal budúcim generáciám.

I. Zdroje minulosti

Ján Hollý čerpal z viacerých prameňov. Medzi najdôležitejšie patrí antická kultúra. Hollý si už ako devätnásťročný chlapec uvedomuje, aký význam má pre európsku kultúru grécke a rímske duchovné dedičstvo a veľmi obdivuje jeho umeleckú výšku. Hollého snom je stať sa latinským básnikom, a preto sa už v prvom ročníku teológie na trnavskom lýceu púšťa do svojich vlastných latinských básní.

Našťastie nastáva uňho hneď po roku 1805 premena: Pochopí, že aj tie najkrajšie a najdokonalejšie vyjadrené myšlienky v latinskom jazyku sa stávajú v prostredí, kde ľud používa svoj domáci jazyk nič nehovoriacou, nemou masou slov. A tento jazyk, ktorým hovorili aj jeho rodičia, obaja čisti Slováci, aj spolužiaci na lýceu, sa mu tiež celkom pozdával. Rozhodol sa teda, že bude slovenčinu usilovne študovať /Anton Bernolák už vydal Slovenskú gramatiku/, aby mohol do nej preložiť čo najviac z gréckej a latinskej literatúry. A onedlho už naozaj prekladá Homérove, Ovídiove, Tyrteove, Theokritove, Horárove a Vergíliove básne. Tieto preklady do slovenčiny boli preňho znamenitou prípravou na vytvorenie vlastného diela v slovenčine. Avšak aj pri tvorbe vo svojom rodnom jazyku zostal napojený na antický prameň: Všetky

tri eposy /Svatopluk, Cirillo-Metodiáda, Sláv/, Selanky, pdy i žalospevy napísal podľa antických vzorov - v prísnej klasicistickej forme.

Ďalším prameňom, na ktorý nadviazal Ján Hollý, je slovenské bájoslovie.

Ešte donedávna sa tvrdilo, že Hollý vo svojich eposoch a Selankách len mechanicky nahradil postavy z gréckej a rímskej mytológie ich presnými kópiami, ktorým len dal slovenské mená /mytologické postavy - bohovia, polobohovia a ideálni hrdinovia boli neodmysliteľnou súčasťou antickej a klasicistickej literatúry/. Dôkladným štúdiom Hollého diel a ich porovnávaním s literatúrou o slovanských starožitnostiach sa v posledných rokoch dokázalo, že mená a charakter všetkých bohov a bájných bytostí v Hollého dielach nie sú napodobneninami antických bohov, ani výplodom Hollého bujnej fantázie, ale že sú historicky doložené. Vždy presný a dôkladný Hollý vychádza zo súvekej literatúry o slovanských starožitnostiach, alebo získava vlastné informácie o ľudovom zvykosloví z jednotlivých slovenských krajov.

Je paradoxné, že Hollý, ktorý vo svojom literárnom diele tak namáhavo a dôkladne zrekonštruoval slovenskú mytológiu, ju necháva neskôr búrať /rukami sv. Cyrila a Metoda v epose Cirillo-Metodiáda/. Stalo sa to preto, lebo sa Hollý dostal k najvýznamnejšiemu zdroju slovenskej minulosti - k cyrilo-metodskej tradícii.

Za najhlavnejšie z celého cyrilo-metodského diela Hollý pokladal jeho vierozvestovstvo, misionárstvo. Uvedomil si, že uholným kameňom, základom Slovanstva je kresťanstvo, prijatie krstu. A na prijatí krstu všetkými obyvateľmi, obývajúcimi slovenské územie, postavil aj svoje slovenské národné presvedčenie. Kresťanstvo je podľa neho najvýznamnejším zjednocujúcim prvkom Slovákov, je to najsilnejší motív na budovanie novej národnej tradície.

Ján Hollý sa však učil u Cyrila a Metoda aj to, ako robiť kultúrnu misiu medzi Slovákmi:

Hollý si do dôsledkov uvedomil význam jednotného spisovného jazyka, ktorý by bol zrozumiteľný pre všetkých členov národa. Preto sa plne zasadzuje za Bernolákovu slovenčinu. A potom tento jazyk vlastnoručne kultivuje: Obohacuje jeho slovnú zásobu novými slovami, ktoré počul u prostých ľudí, spresňuje gramatickú normu bernoláčtiny, dvíha ju zo štylisticky nízkej, ba miestami i vulgárnej roviny do vysokého, literárne vybrúseného štýlu. Presne to isté robili tisíc rokov pred ním bratia Cyril a Metod so staroslovienčinou. A tak, ako sa kedysi postavili proti staroslovienčine "trojjazyčníci", postavili sa proti spisovnej slovenčine maďarsky orientovaní kultúrni činitelia, postavili sa proti nej i po česky hovoriaci slovenskí evanjelici na čele s Jánom Kollárom.

Hollý však postupuje tak, ako pred tisícročím jeho predchodcovia a učitelia: Dôsledne obhajuje slovenčinu /nebál sa ísť ani proti samému veľkému Kollárovi/ a čo je najhlavnejšie - svojím prekladateľským i pôvodným literárnym dielom dokazuje, že sa slovenčina vyrovná ostatným slovanským a európskym jazykom, že je schopná tak ako latinčina, gréčtina, čeština... vyjadriť aj tie najjemnejšie odtienky mnohotvárneho ľudského života a sveta. Aj postupuje tak ako Cyril a Metod so staroslovienčinou.

A Ján Hollý sa podobal bratom zo Solúna aj vo svojom osobnom živote. Zaiste to nebolo priame, uvedomé napodobňovanie osobného života Cyrila a Metoda, ale napojenie sa na rovnaký prameň, na prameň Ducha Svätého, z ktorého čerpali všetci traja vo veľmi hojnej miere.

II. O čo sa pričinil Hollý vo svojej súčasnosti, čím prispel svojej dobe?

Profesor slovanskej filológie na petrohradskej univerzite Izmail I. Sreznievskij prišiel roku 1842 na Slovensko a okrem Bratislavy navštívil aj Madunice. Svoju návštevu zdôvodňuje takto:

"Madunice sú dedinka neveľká, nebohatá, s malým kostolom, s chudobným farským domom, no povestná u Slovákov viac než mnohé veľké a bohaté mestá. Tu je farárom Ján Hollý, veľký poét."

Madunice sa teda stali vďaka svojmu veľkému obyvateľovi jedným zo štyroch najdôležitejších centier slovenského kultúrneho i politického života /ďalšie centrá: Trnava, Bratislava a pôsobisko J. M. Hurbana - Hlboké/. V tejto dedinke napísal Hollý svoje najkrajšie literárne diela. Tu, v háji Mlieč, napísal Selanky, Svatopluka, Sláva.

Niet jediného znalca a hodnotiteľa Hollého literárneho diela, ktorý by ho nebol prijal a nepochválil. Všetci sa zhodne vyjadrujú, že Hollý svojou vlastnou literárnou tvorbou i prekladmi predstihol všetko, čo sa u nás dovtedy v tejto oblasti vôbec napísalo.

"Dostali sme poéziu, ktorú primeriavať k večitým vzorom humanistického básnictva nebolo smiešne, ba dmula sa hrud pritom" /Št. Krčméry/.

Hollý sa ukázal ako neobyčajný literárny talent už ako mladúcky autor latinských básní /r. 1804 rôzne príležitostné básne a r. 1805 dve básne pod názvom Planctus/. Už v týchto prvotinách sa prejavuje jeho bohatá obrazotvornosť, umelecký vkus, jerný cit a tvorivá samostatnosť.

Naši súčasní literárni vedci a kritici najvyššie hodnotia Hollého slovenský epos Svatopluk a Selanky.

Svatopluk - veľká hrdinská /podľa Hollého "vítazská"/ báseň je naším prvým národným eposom. Je to dielo, spĺňajúce aj tie najnáročnejšie požiadavky, ktoré sa kladú na literárnu tvorivú prácu. Svatoplukom sa vyplnili medzery v našom hrdinsko-epickom básnictve. /Gréci a Rimania nás predbehli o celé tisícročia, Taliani, Francúzi a Nemci o storočia./

Avšak aj keď si veľmi vážime a vysoko hodnotíme umeleckú úroveň Hollého Svatopluka, bolo toto dielo už aj vo svojej dobe predsa len určitým anachronizmom. A preto si viacej ceníme jeho druhý epos /tentokrát duchovný/, Cirillo-Metodiádu. Tu Hollý dokázal dať klasicistickej poézii nové, pokrokové prvky - obohatil ju o realizmus. V Svatoplukovi Hollý využil postavu veľkomoravského panovníka, ktorá bola v ľudovom povedomí povyšovaná na symbol túžob po národnej svojbytnosti, aby z neho urobil národného hrdinu a šíriteľa kresťanstva. Neprekážalo mu, že historická pravda bola trochu iná. V klasicistickom básnictve totiž nezáležalo na historickej pravde, dôležité bolo len prebúdzanie národných citov a ešte dôležitejšia bola formálna dokonalosť veršov. Toto všetko však Hollý dosiahol aj na realistickom základe. Ba došiel oveľa ďalej, pretože národná hrdosť sa zjavne buduje lepšie na skutočnej národnej minulosti než na fikcii. Ján Hollý uvedomele túto pravdu aj propagoval. V liste svojmu učiteľovi a mecenášovi Jirájovi Palkovičovi /z 15. augusta 1834/ napísal o Cirillo-Metodiáde: "Z tejto básne naučia sa Slováci, jak náboženstvo kresťanské u nich povstalo a rozšírené bolo." Hollý sa v epose opiera o dostupný historický materiál /predtým sa všemožne vzpíeral k Svatoplukovi priložiť historické vysvetlivky, kým v Cirillo-Metodiáde ich nelenže pridal, ale epos doplnil aj osobitným životopisom Cyrila a Metoda v próze/

Okrem realizmu obohatil Hollý súčasnú literatúru aj svojou ľudovosťou. Ňou sa vyznačuje najmä cyklus 21 básní, ktorý autor nazval Selanky. Okrem živého ľudového jazyka osviežia Selanky aj opisom krásnej slovenskej prírody, osviežia radosťou a čistou citovosťou, čo sa môže zrodiť len v čistom srdci, ktoré dokáže nájsť v ťažkostiach a trpkostiach života veľa krásy a radosti.

Ján Hollý teda prispel svojej dobe ako umelec najvyššou možnou mierou. A je to cennejšie o to, že svoje skvelé dielo nevyužíval len pre umenie samé, len "pro forma", ani na získanie svetovej slávy alebo bohatstva /ani za jedno dielo nedostal ani korunu/, ale svoje hrivny "investoval" do svojho národa, na jeho pozdvihnutie, na jeho zveľadenie:

Keď sa Slovanstva Slováci chápali,
cez more plujúc, na Váh zabúdajúc,
a v svete slávskom slávu nachádzali,
len na Slovanstvo a Tatry nedbajúc:
Tys' prorok smelý povstal v zmatku takom
a kázals' lásku Slováka k Slovákom! /J. M. Hurban/

Ján Hollý zohral vo svojej dobe aj veľmi významnú ekumenickú úlohu:

V čase, keď Hollý žil a tvoril, boli veľmi vyostrené vzťahy medzi slovenskými katolíkmi a evanjelikmi. Mladá, ohlasujúca sa štúrovská generácia bola voči katolíkom naladená až nepriateľsky. A tu sa v katolíckom tábore objavil niekto, kto napísal také diela, že nemohli pri ich čítaní vyjsť z obdivu a nadšenia nad ich dokonalosťou. Mladí so zápalom recitujú Svatopluka, Sláva, Cirillo-Metodiádu, Selanky, obdivujú Hollého nádherné hexametre a distichy, nadchýňajú sa jeho obrodeneckými myšlienkami, najmä poukazovaním na bývalú veľkú slávu a jednotu Slovanov /Kollár upozornil len na ich niekdajšiu nesvornosť/. A tak sa Hollý celkom samovoľne stáva najvýznamnejším nositeľom vtedy tak potrebných ekumenických tendencií.

Hollý však prispel k vzájomnému zblíženiu katolíkov a evanjelikov aj uvedomele, a stálo ho to aj nemálo síl a obetí. Štúrovci sa neodvážili bez jeho súhlasu uzákoniť stredoslovenčinu ako spisovný jazyk. Vedeli, že by tým zahrabali celé Hollého dielo, napísané v bernoláčtine. Prídu sa teda k nemu poradiť do Dobrej Vody /Štúr, Hurban a Hodža/ a Hollý, napriek tomu, že vie, čo hrozí jeho dielu súhlasí. Súhlasí, aj keď vie aj to, že sa nebudú môcť jeho verše napísané časomierou /ktorá je založená na striedaní sa dlhých a krátkych slabík/ ani preložiť, pretože v stredoslovenčine nemôžu za sebou nasledovať dve dlhé slabiky /rytmický zákon/. Avšak vidí väčšiu perspektívnosť stredoslovenského nárečia, a hlavne ho teší skutočnosť, katolíci i evanjelici budú mať vďaka jeho súhlasu svoj spoločný jazyk. A s celou svojou umeleckou autoritou sa postaví za štúrovčinu, keď sa proti nej obráti Ján Kollár so svojou rovnako veľkou umeleckou a navyše i politickou autoritou. Preto si Jána Hollého štúrovci nielen vážili a obdivovali, ale ho i veľmi milovali, ba priam zbožňovali. Písali na neho oslavné básne, často ho navštevovali, radi sa s ním rozprávali.

"Jozef M. Hurban Jánovi Hollému.

Adressa: Welebnému a Slavnému Pánu Janovi Hollému, visokoslawnému
kňazovi a Spisovatelowi, Pánovi mne ze zvláštnou úctou
powažitelnému na Dobrej Wode.

Welební Pane!

Horliví Slowák p. Jan Král sa poberá k Wašej Welebnosti jako k Otcovi slowenských milých spewow, obzvlášť že aj on náleží k tej našej spanilej mládeži, kerá zahorela nowou láskou k miléj našej slovenčine. Já teda po ňom se k Wán ozívan, bo ni je i to príjemno, keď len muožen s Welebnostou Wašou si pohoworiť - už bár aj osobne nije, teda predca aspoň w duchu. Čo že ráčíte robiť? Ništ nepočujeme o Wašej Welebnosti. Ja bich už bou sa nije raz odebrau k nawštívení Wás: ale moje boje a wojny, ktorjé mi mnoho darebních skripturistikow na krki uwalujú - na ždi ešte doma len držjá. Jezli Ste neráčil mať pri rukách Zpewník ewandelickí, teda tu ho náte, prezrite si ho.

Moja Nitra ide w slowenčine do cenzuri. Ei bolo bi to, Welební Pane, keby Ste sa Wi tam nedzi nami jako otec uprostred synków lalotať počínajúcich zjaviť chceli, už bár len nektorími rjadki. Prošám Wás ponížene, ráčte biť tak laskawí k nám a potešiť nás básnou nákou w Nitre. To bi bola elektrická iskra pre všetkých nás mladích, k slowenčine sa tak uprimne pritulujúcich.

Pán Boh opatruj Welebnost Wašu a daj Wán dožiť Nestorských roków w stjenu sláwi svojej, a w radosti Simeonowej nad wiđením približowanja sa spasenja ludu slowenského. Boh Wás žehnaj a po-žehnaj, jakož Wán prajem zo srdca w Hlubokom dna 26/10 1843.

Wašej Welebnosti

uprimní ctitel

Miloslav Hurban "

Hollého nemilovali len štúrovci, oblúbil si ho každý, kto sa s ním čo i len raz stretol, kto mohol poznať jeho láskavú povahu.

Pavol Dobšinský zapísal výpoveď jedného farníka, s ktorým sa rozprával pred návštevou u Hollého:

"Ktože by ho rád nevidel pri sebe. Taký nám je on milý a ti-
chý, ako by sne anjela v našej fare chovali."

Farník, ktorý viedol profesora Srezniewskeho k Hollému, ho-
voril to isté:

"Takého kňaza nenájde sa ani medzi tisícní, takého dobrého človeka ani na celom svete niet; od nikoho nežiada ničoho - ani desiatok, ani za pochovávanie alebo sobášenie, čo dajú, to vezme, a sám porozdáva, preto je i chudobný. Ale na to nemyslí: už mu dá-
vali i lepšie fary, chceli ho spraviť kanonikom, nechce, chce i umrieť v Maduniciach..."

A ďalšia charakteristika Hollého z pera Srezniewskeho:

"Všetci v okolí, i kňazi, i zenani, milujú ho, radi by ho ví-
dať častejšie, ale on nerád má spoločnosť, vychodí zo svojich Ma-
dumíc len v prípade krajnej potreby. Ďalej od Bretislavi ešte ne-
bol..."

A ako žil, ako býval prvý básnik svojej doby?

"Izby sú dve, jedna dosť veľká, dosť biedne zariadená, s pos-
telou pre hosta, a druhá malá, s policami na knihy, s písacím sto-
lom, s jeho postelou; v tejto druhej on sedáva vždy, tu i obeduje
- on len obeduje, raňajok a večere nezná..."

O samotnom Hollom píše Sreznievskij toto:

"Tvár má bielu, dosť plnú, pokrytú sviežim rumencom, so svetlými očami, s dlhými bielymi vlasmi, vážnu, možno povedať, hrdú, a pritom detsky, nevinne dobrú..."

Hollý je vysokého vzrastu, dosť pevný muž, velebnej postavy. Každý, uvidiac ho, povedal by, že je narodený za básnika: O dávno minulom hovorí ako o tom, čo mal práve pred očami, všetko živo cíti, plače, ak sa pred ním pripomína niečo veľké alebo krásne, alebo zlé. Prostodušný je ako dieťa; o tom, čo je dvojzmyselné, falošnosť ryšlienky alebo citu, on, tak sa zdá, nemá ani poňatia; skromnosť obdivuhodná: on nemôže nevedieť, ako ho ctia, ešte i cudzinci /prichádzajúci do piešťanských kúpeľov, dve míle od Maduníc/, a on mi s hlbokým, iskreným citom hovoril: "Uver, milý druh, mne je ťažko, mne je horko, nezasluhujem si tej pozornosti, ktorú mi preukazujú. Ja chcel by som urobiť i to, i toto, ja cítim nedostatky v svojich prácach, ale nestačia sily."

Je až dojímavé, ako myslí na všetky potreby svojich farníkov: S rovnakou láskou a dôkladnosťou, s akou skladal svoje veľké skladby, skladal i prosté kostolné spevy pre svojich farníkov /Katolícki Spewník. Obsahuje Pesne na všeci wíročné Slawnosti a Swátki/. Spevníkom chcel zvýšiť úroveň cirkevného ľudového spevu, ktorý bol vtedy z hľadiska básnického i jazykového veľmi biedny. /Uoko keby na mráz anebo na svine trúbil, ani slané ani masné, jaký hováč, taká ocelka."/

Prostému ľudu venoval aj Krátky Opis Milostiwích Obrazów blah. Pani Marie Matki Bożej, ktoré v Králowstwe Uherském a w patriarchích k němu Částkách werejne sa ctá. /Je to vlastne dejepis pútnických miest v bývalom Uhorsku, a teda aj na Slovensku./

Okrem toho zbieral aj staré slovenské zvyky /niektoré využil vo svojej básnickej tvorbe/, zbieral i slovenské ľudové piesne a posielal ich Jánovi Kollárovi, aby ich uverejnil vo svojich Národných spievankách.

Aj tieto dielka prispeli k veľkosti doby, ktorú Hollý ponáhal budovať, boli rovnako potrebné ako "veľká" poézia. A dobu ponáhali budovať i obete, ktoré priniesol Hollý, napríklad jeho ťažko poškodené zdravie. /Po vysvätení bol Hollý kaplánom v Pobeďime a z Pobeďima chodieval na koni slúžiť svätú omšu do filiálky - Hornej Strédy. Na týchto cestách ho kôň neraz zhodil do vody. V Hornej Stréde sa však nemal možnosť preobliecť, a tak slúžil sv. omšu v mokrých šatách, a išiel v nich aj naspäť do Pobeďima. Tu sú začiatky jeho silného reumatizmu a nepriane začiatky aj jeho ďalších chorôb a nešťastí. Pri požiarí v Maduniciach nenohol pre nehybnosť ujsť z fary, ani neskoršie z kostola, kam ho odniesli veriaci. Tam utrpel ťažké popáleniny, vtedy si i veľmi vážne poškodil zrak./

K veľkosti Hollého doby prispeli všetky jeho výnimočné vlastnosti: úplná chudoba "matérie i ducha" /Hollý hovorí vo svojej korešpondencii, že naplnil zmysel svojho nena: stal sa celkom holý/, na druhej strane nesmierne bohatstvo ducha, Hollého nevšedná múdrosť /dokonalá znalosť latinčiny, gréčtiny, češtiny, slovenčiny, ale i ruštiny, poľštiny, stredne ovládal srbčinu a čiastočne i chorváčtinu, ilýrčinu, slovinčinu; mal obrovské literárne, literárnovedné i dejepisné znalosti.../ to tiež obohatilo spolu s jeho dobrotou, skromnosťou a s veľkou láskou k blížnemu jeho dobu. Povedali sme, že to tiež obohatilo, a mali sme skôr povedať, že všetko čo Hollý napísal, čo preštudoval, čo urobil, pre národ urobil popri láske k blížnemu alebo presnejšie, z lásky k blížnemu a z lásky k Bohu. Myslíme si, že tu neznejú tieto slová ako fráza, ale že sú nacať podložené skutkami.

III. Aká je žatva z Hollého diela?

Je také bohatá, že sme ešte nestihli všetko pozberať a že budú mať aj ďalšie generácie robotu so zberom Hollého úrody.

Mnohí dnes hovoria, že Hollý je už taká starina, ktorú hádam ani netreba spomínať, že jeho dielo nikto nečíta, na všetko, čo napísal, sa ponaly zabúda.

Je pravda, že okrem Selaniek nebolo nič preložené do dnešnej spisovnej slovenčiny, že okrem niekoľkých dní, keď si pripomínáme jeho jubileum, si nikto nezarecituje jeho verše. - Napriek tomu však Hollého často recitujeme, často čítame, často ho i počúvame. Jeho dielo je článkom reťaze slovenského i európskeho vývinu literatúry, je súčasťou diela Sládkoviča, Vajanského, Hviezdoslava, Kukučina, Kostru, Rúfusa, Válka... Hollého čítame vždy, keď čítame dobrú literatúru, lebo on jej nasadil latku tak vysoko, že len málokomu sa ju podarí preskočiť.

Hollý je prítomný v každom diele, ktoré má blízko k ľudu, lebo jeho Selankami vošiel ľud natrvalo do našej literatúry.

Hollý vošiel do literatúry i realizmus. Nemyslíme tým, že začal písať realistickou umeleckou metódou, ale že priniesol základ pravdivého, objektívneho, historicky i skúsenostne podloženého zobrazovania skutočnosti.

A to sme stále iba v oblasti literatúry. Vďaka Hollému máme však svoju spisovnú slovenčinu, ktorú ako Simeon držal pred 140 rokmi na rukách a jej žehnal. Máme svoje slovenské, slovanské i kresťanské povedomie, ktoré ponáhal kriesiť. Hollý nám zanechal nesmierny cyrilo-metodský poklad, ktorý vykopal zo zabudnutia, rozmnožil ho o ďalšie plné truhlice, a takýto nám ho dal na ďalšie užívanie. Nikto z nás sa nemusí báť, že sa toto bohatstvo raz minie - múdrosť, vieru, láska a dobrota sa nevyčerpajú nikdy, ony rastú geometrickým radom, pretože Duch Svätý stačí znovu naplnať truhlice.

Je už hádan čas, aby sme sa vrátili k východiskovým bodom našej Holliády: či Hollý splnil všetky požiadavky, ktoré sa kladú na veľkú osobnosť. Áno, splnil ich, prekročil ich na nevedno koľko percent. A teraz sme na rade my, skúsme sa spýtať seba samého, ako ich plníme my, čo robíme, aby náš život a naša doba neboli malé. To hlavné, hlbokú a úrodnú ornicu sme už dostali. Ak do nej zasejeme dobré zrno, nemusíme sa báť ani zhorených a na perifériu sveta odstrčených Maduníc, ani chudoby, slepoty a opustenosti - zrno určite vzíde. Veď nás Hollý učil, ako sa má siať.

"Vďaka ti, otče, žeš' pieseň zaspieval
Jak víchor silnú, jako vetřík hravú,
žeš' nás v zekliatí svojou láskou zhrieval,
žeš' nám ukázal k žitiu cestu pravú.
Však nechceš striebro, nechceš ani zlato,
Nechže ti Pěn Boh sám odplatí za to,
Nech ti z nás, Tvojich díetok, potešení
Dožít, a potom dá věčné spasení."

Janko Kalinčiak:
Velebnému otcovi Slovákov
Jánovi Hollému na deň jeho
mena 1843, 24. júna/

NAPLNÍŤ DEDIČSTVO NAŠICH OTCOV

Zápas o budúcnosť

Čo dáme deťom ako dedičstvo, aby sme ich nepustili z domu ako lastovička svoje mládež. Preč sú tie časy, keď sa slušné dievča vydávalo s venom a chlapec začínal nový život so slušným majetkom. Úspory len z poctivej práce sú nakoniec nulové, alebo ak sa dačo odtrhne od úst a ušetrí, pri všeobecnej inflácii to ide späť k nule. Je veľa rodín, ktoré sa môžu pochváliť len počtom alebo kultúrou svojich detí, a je to hodnota hodná poklony.

Presun na vzdelanie tiež naráža na svoje hranice. My už nemáme zaručené, že naše deti dostanú vysokoškolské vzdelanie. Čím ďalej, tým viac je ohrozené aj vzdelanie stredoškolské. Musíme zápasiť o miesto pre deti v škole, ale kde to už nie je možné, nie pre slabý prospech, ale pre korupciu a nespravodlivosť systému, mohli by sme deti presvedčiť, že vzdelanie, čo ponúka škola, nie je všetko. Sú mnohé iné cesty k poznaniu a k vedonostiam, a tie treba využiť. Dôstojnosť a cena človeka nie je len vo vysvedčení. Ide o to, aby dieťa neprestalo študovať, keď nie je prijaté do ďalšej školy.

Je nutný presun našej pozornosti a nášho úsilia od hodnôt hmotných, evidovateľných, k hodnotám duchovným a náboženským. K nim ako k prioritám by mala smerovať aj celá naša výchova.

Začnúť u seba

Boh postavil taký svet, že vo výchove sa nemá nič hrať, filmoveť, predstierať. Platí tu zákon, že dávaš len to, čím si sa stal. Ešte radon traskotajú projekty, ktoré si nesplnili rodičia a chceli by ich naviesť aspoň na deti. V niektorých prípadoch, kde sa to násilne podarilo, prináša to málo radosti. /Poznám rodiča, kde ešte malý deťon kúpili klavír s bustou Beethovena. Štvrt storočia stal ten ozrutný nástroj v malom byte, aj keď deti podobne ako predtým rodičia sa z hudby nič nenaučili. Klavír tam možno stojí dodnes. Obchádzajú ho starí rodičia, kým deti sa živia poctivou prácou aj bez hudby./

Stali sme sa generáciou mestskou, činžiakovou. Pomery nás nútia žiť skromne a opatrne. Ako zlého ducha by sme sa mali zrieknuť života len konzumného, len zberania a hromadenia peňazí alebo hmotných vecí. Ťažisko života by malo byť v zápase o stále viac poznania a lásky.

Konkrétne by to znamenalo mať čas pre seba na neustále štúdium, na pekne záľuby, modlitbu. Mať čas pre ľudí. Sedieť s deťmi a učiť sa s nimi, venovať sa aj cudzím deťom známych a príbuzných a mať spolu s nimi aj čas pre Boha. Naplniť a využiť chvíle samoty, čakania, cestovania a premeniť ich na poznávanie prírody, sveta, ľudí a tak oslavovať Boha.

Deti prijímajú skôr postoje než názory a poučky. To najcennejšie zoberú už prenáateľne od rodičov a potom je šťastie, ak sa nám podarí vytvoriť podmienky, aby deti to skromné, čo dostali geneticky ako povahu, nadanie a sklony, rozvíjali vedome, podobne ako je to napísané o tých talentoch v evanjeliu.

Ako nám môže pomôcť kostol?

Centrum náboženského života na dedinách i v mestách bolo v kostole. Tu sa deti učili, modlili, prežívali svoju vieru, formovali svedomie a slávili slávnosti. Z kostola sme nosili radosť domov, kde sa žil normálny skromný život. V druhej polovici nášho storočia sa pomaly presúva ťažisko náboženského života do rodiny. Vnútrocirkevné pastoračné problémy, najmä nedostatok kňazov, rehoľníkov a výchovných prostriedkov sľubujú pre budúcnosť v kostole stále menej priestoru. Situáciu musíme brať ako svoju dospelosť v rodine. Otcovský dom si ctíme, za matkinu výchovu ďakujeme, ale súčasne cítime aj povinnosť a úlohu prežiť všetko v nových pomeroch. Náboženská výuka, výchova a kultúra sa dá ťažko hľadať a čakať len v kostole. Mladá generácia pri najlepšej vôli často nie je ochotná asimilovať veľa balastu, ktorým sa jej zdá, zatažené kresťanstvo. Ak sa nám to podarí v pokore prijať a zvládnuť doma, predídeme mnohým napätiam a sklamaniam a do kostola a z neho budeme nosiť to najcennejšie: Budeme tam nosiť svoj zápas o miesto pri Kristovom stole, svoju vernosť a aktívnu účasť všade, kde sa len dá a hlavne budeme nosiť radosť z toho, že sme sa tam niečo naučili a že sa to stáva neoddeliteľnou súčasťou nášho života; že sme dorástli na dospelých, teda na spoluzodpovedných partnerov všetkého, čo sa tam deje. Potom prídu deti, priatelia a známi a pred nimi budeme svedčiť o svojej viere, nádeji a láske, o svetle, ktoré nebudeme môcť ukryť.

Bolo by to nesprávne a príliš veľké riziko, keby sme sa spoliehali na kostol a na kňazov s problémami, ktoré vlastne nikdy nepatrili výlučne do ich kompetencie. /Najnovší výskum činnosti kňazov v NSR ukázal, že 80 % aktivít duchovných by mohli a mali vykonávať neknazi./ Je to dobré, ak máme priateľa kňaza, s ktorým si môžeme porozprávať, dôverujeme mu, deti ho poznajú. Tento luxus si však väčšina veriacich nemôže dovoliť. V podstate potrebujeme človeka, ktorý má šľachetné, kňazské srdce, pozná nás po mene, vie odpovedať na naše otázky, aj nevyslovené, a hlavne má pre nás otvorené dvere a čas. To sú kresťanské vlastnosti, o ktoré by sme sa mali usilovať vlastne všetci. To špecificky kňazské, sviatostné by sme potom ľahšie našli tam, kde vieme, že to je.

Čo zanecháme deťom?

Šíri sa pekný zvyk zdediť po starých rodičoch modlitebnú knižku, sošku, obraz. Nemusel by to byť len výraz našej úcty k starine. Veď sú to predmety, ktoré oni uctievali, mali radi, užívali. Je to viac, je to stopa, ktorá nám naznačuje smer ich pochodu. Je za tým tradícia, ktorej by sme sa nemali vzdať.

Spolu s celým ľudstvom sme sa dostali do novej situácie. Do sveta vedeckého, technického. Musíme urobiť, ako sa zdá, smelú, ale prekrásnu syntézu moderného myslenia so starým duchom viery, súhlasu, prijatia, otvorenosti voči ďalšej budúcnosti, a vytvárať priestor pre stále nové, zmysluplné udalosti. Musíme napínať svoje krátiace sa dni hodnotami, ktoré sú trvalejšie ako tie hmotné, intelektuálne a momentálne prijateľné. Je to láska k pravde vo všetkých jej prejavoch, hĺbka citu ku všetkému, čo sa nás dotýka, úprimnosť vzťahov hlavne k tým najbližším, láska premenená na zodpovednosť, pravda prijímaná a prežívaná, krása charakteru, úcta ku všetkému živému a krásnemu, kultúra života - premietnutá až k Pravde a Kráse večnej, ktorej hoveráme Boh. Ak sa nám podarí prežiť a ukázať v našom každodennom živote jeho obraz, ak sa nám podarí jeho príklad a program premeniť na zdroj radosti, sily a poznania,

ak tento obraz bude evidentne jasny skôr v našich skutkoch než na stene v spálni, potom ho vďačne ako štafetu preberú aj deti, a my nebudeme márne žiť, trpieť ani umierať.

VYZNANIE UČITEĽKY

Je nedľa poobede. Som trochu prechladnutá, a preto mojich päť detí a manžel odišli sami do prírody na výlet. V dome zavládlo nezvyčajné ticho, ktoré ma nutí zamýšľať sa nad svojím životom.

Som učiteľka, onedlho budem mať 50 rokov. Usilujem sa svoje povinnosti doma aj v škole poctivo plniť. Doma upratujem, periem, žehlím, varím, však to všetci dobre poznáte. Na vyučovanie sa svedomite pripravujem, zháňam učebné pomôcky a zostavujem názorné pokusy. Bez školy by som si svoj život nevedela predstaviť. Chodím do nej rada, práca ma baví a myslím, že sa mi aj darí. Svojich žiakov mám rada a zdá sa mi, že oni mňa tiež. Povolanie pedagóga pokladám za jedno z najkrajších a najzodpovednejších: usmernovať a hnieť citlivú detskú dušu, byť jej radcom a priateľom, a tak ju postupne pripraviť do nie ľahkého života - nie je to krásny, avšak náročný cieľ?

Mnohé veci v škole - a nielen v škole - ma však veľmi mrzia a čím som staršia, tým viac. V škole je veľa nepodstatných formalností a papierovania, ktoré sú často omnoho dôležitejšie ako vlastné vyučovanie. Samostatne rozmyšľajúci študenti - a nielen študenti - s vlastnými názormi sú často nevítanými elementmi, najmä, keď sa ich názory líšia od momentálne hlásaných oficiálnych názorov. Talentované dieťa sa často nedostane tam, kam by so svojimi schopnosťami patrilo. Jeho aktivita a iniciatíva sa potom v živote často stávajú prekážkou v jeho uplatnení, najmä vtedy, keď ho osud zavanie do priemerného prostredia, pod priemerných a často neschopných šéfov, ktorých zaujíma všetko možné, len skutočná práca a poriadne výsledky nie. Či nevidia deti už od malička, že nie to je dôležité, čo vedia, akými sú a čo dokážu, ale o podstatných veciach rozhoduje často to, čím je ich otec, aké má znalosti a aké legitímácie. Deti rýchlo pochopia, že svoje presvedčenie sa neoplatí prejavovať navonok, že dôležité je, aby sme naoko súhlasili so všetkým, čo sa píše v novinách a hovorí v televízii alebo na schôdzach. A čo sa tam hovorí, to sa veru často už ani počúvať nedá! Tí rečníci si myslia, že všetci, čo ich musia počúvať, sú mechom udretí, že nemajú svoj rozum, svoju pamäť a srdce. Deti, ale aj my učiteľia v škole, sme často kŕmení frázami, ktorým už dávno nik neverí, ani tí, čo ich hlásajú. Väčšina z nich už dávno neplatí, alebo, ešte horšie, ani nikdy neplatila. Nemožno sa potom diviť, že naši študenti potom už ničomu neveria, všetko bagatelizujú, ignorujú a kritizujú. Co majú iné robiť, keď vidia, že sa raz z neomylného učenia vyberie to, raz zase ono, podľa toho, čo sa momentálne hodí. Všeobecne platná pravda nejestvuje, jestvuje len stratégia a taktika ako dosiahnuť rýchlo sa meniace, a nikdy sa nedosahujúce ciele. Možno sa diviť často až nepochopiteľnej citovej otupelosti a egoizmu našej mládeže? Nie, nemožno! Jasličky, škôlka, škola, družina, to sú zastávky často krížovej cesty našej mládeže, ktorá má od malička všetko, iba láskavé slovo a čas svojich uštvaných rodičov jej sústavnne chýbajú. Všade ich len hrešili a kričali na nich, takže keď prídu k nám do vyšších tried, tak už s nimi nikto nepohne.

Do detí v škole neuvážene pcháme stále viac, často aj zbytočných vedomostí, ale k základným ľudským problémom stanoviská

nezačínajú, otázky, na ktoré čakajú odpovede, nenastoluujeme. Odkiaľ som sem prišiel, načo som vlastne tu, kam môj život smeruje? Prečo sa jednému darí a druhého prenasledujú trápenia a infarkty? Aký má zmysel obetovať sa za druhých, pomáhať im a byť ku každému dobrý, nielen k tým, ktorí sú mi sympatickí alebo ktorých ja sám potrebujem? A aký zmysel majú všetky naše snaženia, keď sa smrťou všetko končí? A čo bude so mnou po smrti? Zahrabú ma ako psíka alebo budem mať ešte nejakú šancu, ktorá, ak tu je, by mohla zmeniť od začiatku celý môj postoj k životu? Prečo o neč nehovoríme, nepíšeme a nediskutujeme? Prečo, prečo, prečo? Myslíte si, že aj keď sa o týchto otázkach v novinách nepíše, že odpovede na ne ľudia nezaujímajú?

Deti, ktoré nemali šťastie stretnúť doma alebo v škole človeka, čo by im povedal o týchto večných problémoch, sú pre život absolútne nepripravené. Sú bez orientácie, ich život je vystavený na piesku a pri prvých nárazoch búrky sa im všetko rozsype ako domček z karát.

A prečo sa ja sama neporozprávam v škole s deťmi o týchto problémoch? Nemôžem, pretože reč o týchto otázkach bez spomenutia Boha, milostivého a láskavého, je nepresvedčivá a trápna, tak ako je nepresvedčivé a trápne, keď sa pokúšame sotva dýchajúceho rakovinára utešovať bez spomenutia Boha, alebo keď sa pán v čiernom na občianskom pohrebe sili do pátosu, aby bez spomenutia Boha potešil tých, čo tu zostali. Nie sme aj my trápni, keď svojimi deťmi chceme všetko dať, ale skrytý zmysel toho všetkého im nepomôžeme odhaliť, ba ho ešte aj zamätujeme a prekrúcamy?

A sme pri koreni celej veci. Som učiteľka, ktorá verí v Boha. Celý svoj život odvodzujem zo svojej viery: ona ma učí a zaväzuje statočne pracovať a žiť, obetovať sa pre druhých, milovať aj svojich nepriateľov, nezabiť si svoje nenarodené dieťa, neklamať, nekraďnúť, ba dokonca sa aj chrániť rečestných myšlienok a úmyslov. Je toto všetko azda niečo protistátne, ako nám to chce už 40 rokov kde-ko nahovoriť? Každý reálne zmyslajúci politik by už dávno pochopil, že v miliónoch veriaciach, ak im umožní dôstojne vyznávať svojho Boha, získa na svoju stranu v prospech tohto národa a tejto republiky masu poctivo pracujúcich ľudí, ktorí nebudú štát a druhých okrádať a ich vykorisťovať.

A realita? Dívajú sa na nás ako na tretotriednych občanov, prašivé ovce alebo tmačov, ktorí to nemajú celkom v hlave v poriadku. Opovrhujú nami, posmievajú sa nám a kde môžu, tam nám urobia zle, pretože sme "zaťažení náboženskými predsudkami". Koľko krivd, príkoria a nespravodlivosti sa za posledných 40 rokov urobilo na tejto obrovskej vrstve ľudí. Ale to tu nechcem teraz spomínať. Všetci o tom dobre vieme a pretože sme kresťania, necítíme nenávisť proti tým, ktorí to všetko zapríčinili; ba sa za nich modlíme, aby si uvedomili svoje omyly a kým je ešte čas, zmenili svoj život. Sme presvedčení, že život postavený bez Boha na nenávisť voči ľuďom ináč zmyslajúcim je v dnešnom svete dávno prekonaný, nemá nič spoločné s tak často hlásaným pokrokom. Každé násilie plodí ďalšie násilie. Z bludného kruhu dnešného sveta nás môže vyviesť iba láska, skutočná láska, nie iba nejaká triedna ideológia, ktorá dnes je láskou a zajtra nenávisťou, pretože dnes vás potrebuje a zajtra už nie.

Nemyslite si, že my veriaci sme v tomto štáte v menšine. Okrem kresťanov, ktorých možno neďeľu čo neďeľu vidieť v našich preplnených kostoloch, je tu aj veľká masa bojazlivých alebo váhajúcich "neverejných" kresťanov, ktorých vieru pozná iba Boh. Akým právom sa teda to mizivé percento "naozajstných" bojových ateistov pokúša vymazať z nášho života všetko, čo i len trochu

súvisí s nadprirodzenom? Dvetisícročná história kresťanstva dokazuje, že takáto snaha je zbytočná.

Dnešná cirkev vraj má mocenské ambície, náboženstvo vyvoláva v človeku strach a rezignáciu, je to nevedecký svetový názor atď., atď. S argumentmi spred 100 rokov sa bije do ľudí, ktorí sa nemôžu a nesmú brániť. Pôsobí to vyslovene úboho a trápne, keď svereňný televízny hlásateľ, lektor z ministerstva na politickom školení či naša súdružka zástupkyňa na konferencii vehementne útočia na tmársky, nevedecký svetový názor. Oni, ktorí okrem ľacnej ateistickej brožúrky nič o skutočnom náboženstve nevedia, si dovoľujú zatracovať a odsudzovať to, v čo veril Einstein, Newton, Pascal, Michelangelo, Beethoven, Bach a tisíce iných veľikášov svetovej vedy a umenia. Má význam s týmito "kritikmi" diskutovať? Ich cieľom nie je dialóg na úrovni, v ktorom sa obe strany snažia dopátrať pravdy, ale snaha škodiť tým, ktorí si dovoľia s ich dobre zaplatenými pseudonázormi nesúhlasiť.

A prečo vlastne všetko toto píšem? Veď vrabce na strechách už o tom roky čvirikajú, a práve v časopise takéhoto zameralia? Píšem to preto, lebo nemám možnosť inde povedať o svojom rozhorčení a píšem to aj preto, lebo sa mi blíži päťdesiatka, a v tomto veku zrazu začínam pociťovať, že sa zbavujem strachu, ktorý ma gniavi už počas 20 rokov mojej pedagogickej činnosti. Nech si na odhalia, nech budú z toho škandály a vyšetrovačky! Ja mám tiež svoju česť, dosť bolo krivenia chrbta. Život sa mi kráti, o pár rokov ma tu už azda nebude, veď dnes náhle zomiera tak veľa ľudí príliš skoro, a ja napriek tomu sa budem stále schovávať, zatajovať a mať pocit viny, keď sa v nedeľu potme zakrádam do kúta vďy iného kostola, keď si vyhrnám golier a dávam tmavé okuliare, keď idem na sväté prijímanie a keď utekám ako divá preč z kostola, najmä keď v ňom vidím svojich žiakov alebo keď tajní stoja pred vchodom a snoria, zapisujú si čísla áut, ba i fotografujú ľudí vychádzajúcich von? Je to normálne a dôstojné človeka, keď pri návšteve kolegov rýchlo zvesujem kríže zo stien izieb, keď úzkostlivo schovávam do skrin tých pár u nás vydaných kníh, v ktorých sa spomína Boh, a keď pri každom zavolaní riaditeľa ma zaleje studený pot: Už ma odhalili, už aj na mňa prišiel anonym?

Nie, cítim, že v poslednom období sa niečo vo mne pohlo. Strachu už bolo dosť, nemám sa za čo hanbiť. Nie som nijaký vyvrheľ ani zločinec. Nebudem nikoho provokovať, ani sa zbytočne vystatovať so svojou vierou, avšak svoj skrivený chrbát si narovnam. O čo sa budem menej báť, o to viac sa budem snažiť pomôcť tejto spoločnosti, aby sa dostala z krízy do ktorej upadla. Z krízy najmä morálnej, ktorú na každom kroku každý jej čestný člen pociťuje. A keď je Božia vôľa, aby som si na každodenný chlieb zarábala ako predavačka v Priore, tak nedbám, ale svoje si už nedám. Rozhodla som sa, že už viac so lžou žiť nechcem a svoje ústa tomu, o čom nie som presvedčená, neprepožičiam.

Slovensko je už tisícročné kresťanské, a na týchto základoch je položené celé jeho bytie. Prečítajte si lepšie históriu! Bez viery v Boha by náš malý národ už dávno nejestvoval. Terajšia vlna ateizmu - aj keby mala trvať sto rokov - tu nebude navždy, Boh a cirkev sa likvidovať nedajú. Kde sú dnes tí, čo sa o to márne mnohokrát pokúšali? Dávno sú zabudnutí a históriou odsúdení. Ateizmus bol v dejinách vždy krokom späť. Tých, proti ktorým bojoval, zakaždým naučil viac si ceniť svoju vieru, prehĺbiť sa v ne a zbaviť sa toho, čo sa oprávnene kritizovalo; pretože aj my sme len ľudia, čo robia chyby a čo sú tiež často príčinou toho, že obraz Boha, ktorý ukazujeme svetu, je neúplný a skreslený. Nech nám je preto náš dobrotivý Pán milosrdný!

Treba mi končiť. Rodina sa onedlho vráti z výletu a na zajtrajšie vyučovanie - mám šesť hodín - sa ešte musím poriadne pripraviť. Keď tak čítam, čo som tu narýchlo napísala, vidím, že mnohé by sa dalo povedať ináč, lepšie, prichádza mi na um ešte mnoho argumentov, ktoré by môj názor vhodnejšie podopreli. Času však už nieto, a preto v závere mojej úvahy by som chcela zdôrazniť ešte tri myšlienky.

Prvá je to, že moje vyznanie som neurobila na podnet "západných centrál", ani "zradnej emigrácie". Ani do Viedne som sa doteraz nedostala a raz navždy som rozhodnutá spolu s celou svojou rodinou zložiť svoje kosti tu, kde som sa narodila a kde ma Boh chce mať. Kritizujúci postoj nášho štátu k náboženstvu vôbec nedávan za vzor nesprávne pomery a ideológie v západnom svete. Bárs by nás Boh od nich uchránil a doprial nám rozpoznať to, čo sa od nich oplatí naučiť, a čo nie.

V posledných dvoch svojich myšlienkach sa už vlastne budem opakovať. Svoj postoj k tejto spoločnosti pokladám vyslovene za pre-štátny a pro-národný. Myslím si, že ateizmus a nenávisť voči ľuďom ináč zmýšľajúcim by nemuseli byť podstatnou a trvalou črtou života spoločnosti. Ak si to vedenie nášho štátu uvedomí - a veľmi sa za nich a za to modlím - tak získa na svoju stranu milióny poctivých ľudí, ktorí to myslia s touto spoločnosťou čestne.

V závere chcem ešte raz zdôrazniť, že zbavovanie sa strachu, ktoré sa mi začína deriť, pokladám pred svojou starobou za veľmi dôležitý výdobytok svojho života. Svoju vieru si budem stále pevnejšie držať v srdci, slovom a príkladom ju budem zaštepovať do srdca svojich piatich detí a príkladným postojom k ľuďom a k práci aj do srdca svojich žiakov. Veľmi ma teší, že mnohí z nich, často aj z ateistických rodín, vychovaní touto spoločnosťou, dnes stále viac chápu, kde je Cesta, Pravda a Život. Srdce na nevýslovne hreje, keď vidím kostoly plné mladých, ktorí hľadajú Boha a ktorí pochopili, že bez neho život nemá zmysel.

Roky prejdú a my všetci pochopíme, že odovzdať fakľu viery našich predkov ďalšej generácii je to najdôležitejšie, čo môžeme pre túto spoločnosť urobiť. Nech nám Boh, ktorý nás má všetkých - veriacich aj ateistov - tak veľmi rád, v tomto čo najviac pomáha. Lebo všetko je v jeho rukách, a to je naša nádej, spokojnosť a radosť!

ROZHOVOR S DEVÄTROČNOU VERIACOU ŽIAČKOU

Môžeš nám, prosím ťa, povedať, ako sa voláš?

- Jožka.

Jožka, koľko máš rokov?

- Deväť. Chodím teraz do štvrtej triedy.

Dozvedeli sme sa, že deti, ktoré na vašej základnej škole ... /okres Poprad/ chodia na náboženstvo a spievajú v detskom zbore vo vašom farskom kostole, majú kvôli tomu problémy. Môžeš nám o tom niečo povedať?

- Začalo sa to ešte v minulom školskom roku. Jeden chlapec, ktorého mama je učiteľka prezradil, že spievame v kostole. A ona to potom povedala riaditeľovi. Riaditeľ si nás zavolať, zakázal nám spievať a povedal, že keď budeme ešte raz spievať, zhorší nám známku z chovania. Povedala nám to aj učiteľka K...

A čo ste urobili vy, keď vám zakázali spievať?

- Ja som im na to povedala, že keď nám nedovolia spievať v kostole, odhlásim sa z pionierskej.

Odhlásila si sa?

- Hej.

Len ty sama?

- Odhlásili sa aj niektorí, čo chodia do nášho veľkého zboru, tak sme boli piati.

Čo ti na to povedali doma rodičia, Jožka?

- Povedali, že som urobila dobre.

Vieš, že v budúcnosti by si mohla mať z toho problémy? Chodila by si aj tak spievať do kostola?

- Áno. Lebo mne oco povedal, že keď mi aj zhoršia známku z chovania na tú dvojku, aby som si z toho nič nerobila. Že oni nám to urobili natruc, aby nás odlúčili od kostola. Jeden náš žiak V... už minulého roku nechodil na náboženstvo. Jeho učiteľka S... ho cez prestávku za dverami prehovorila, aby nechodil, že mu dajú lepšiu známku - mal mať dvojku z chovania. Tak mu ju zlepšili na jednotku, a on sa potom z náboženstva odhlásil...

Jožka, a presviedčajú aj teba a ostatných, aby ste sa z náboženstva odhlásili?

- Máme aj dobrú učiteľku, M... Ale ostatní učitelia nám povedali, že keď sa dáme z náboženstva odhlásiť, zlepšia nám všetky známky a že budeme môcť chodiť aj zadarmo na obedy. A to sú také obedy... Ledva prídem domov, už som zasa hladná. Aj tak nestojá za nič...

Skoro všetci však chádzate na náboženstvo ďalej. Ako sa k vám správajú učitelia, keď sa nedávate odhovoriť?

- Teraz jednému chlapcovi - už siedmakovi - dali trojku z chovania, pretože ani raz nevymechal náboženstvo.

To je tak: Zajtra je piatok, máme náboženstvo. Ale škola preto dala na zajtra aj zber papiera. Náboženstvo je o druhej, a zber tak isto. Ten zber máme povinný... A ten siedmak ani raz nebol na zbere, vždy išiel na náboženstvo. Preto mu potom dali tú trojku z chovania. Raz mal byť aj jeden výlet - na Duklu. Učitelia nám povedali, že kto chodí na náboženstvo, tak ten na Duklu nepôjde...

Nebolo ti to ľúto, Jožka?

- Nie. Ja budem radšej chodiť na náboženstvo, na Duklu nechcem.

Jožka, spomenula si, že na škole máte dobrú učiteľku M... Mohla by si nám povedať, prečo si myslíš, že je dobrá?

- Ona hovorí, že nás to tak musí učiť, pretože ináč by jej zobrali plat. Ale že nie je pravda, že ľudia sú z opice a že Pán Ježiš dnes neexistuje. Že on je len neviditeľný, ale že je tu stále medzi nami.

Jožka, zapájaš sa v škole okrem vyučovania aj do nejakej inej činnosti?

- Volali ma do jedného krúžku - prírodovedného. Keď som sa však odhlásila z pionierskej, nešla som ani do neho. To preto, že sú takí, že nás chcú odlúčiť od kostola.

Prečo tak brániš náboženstvo, Jožka?

- Chodím naň rada preto, lebo sa tam učíme krajšie veci ako v škole. Nosím tam aj svojho mladšieho brata, on je teraz ešte škôlkár, aj sestričku Terku. Tá sa ale teraz na mňa hnevá, lebo tento piatok som ju nevzala, bola zima...

Jožka, ty si už štvrtáčka, iste už dobre čítaš. Máš už prečítané aj náboženské knižky? Aké?

- My doma čítame evanjelium, vždy večer o pol ôsnej. Striedame sa. Raz číta otec, raz ja, nahlas, pre celú rodinu.

Každý deň?

- Áno. Aj biblické dejiny. Čítame si ich všetci. Priniesla som si jednu knižku so sebou. Našla som ju v zbere papiera, tak som ju odtiaľ vytiahla a zobrala.

To si našla v zbere aj viac takých knižiek?

- Hej, našla som tam aj katechizmus.

Nevieš, ako sa tie knižky dostali do zberu papiera?

- Ten chlapec, ktorý sa dal od náboženstva odhovoriť, tam vyhodil tie knižky. A vyhodil aj sväté obrázky.

Tá knižka, čo tu máš, je Starý zákon. Aj ten si doma čítate?

- Áno. Naš pán farár nás ho učí. Keď sme boli v Levoči na púti, tak nám dal také krížiky s nedeným hadom...

Vieš, čo predstavuje ten had?

- Ten had znázorňoval Pána Ježiša.

Hovoríš, že si bola na púti v Levoči. Ako sa ti tam páčilo?

- Boli sme tam celá rodina. Bolo zima, ale keď tam urobili tú veľkú vatru, už nám zima nebolo. Bola som na každej svätej omši.

To znamená, že si v noci vôbec nespala?

- Nie. Prišla som z omše, trochu som si posedela v stane a išla som spať na omšu. Najprv bola omša, potom pobožnosť, a tak sa to striedalo. Nad ránom bola omša za pútnikov, to sme tam boli celá rodina, a potom sme už išli dolu. Aj náš riaditeľ tam bol. Sledoval, ktoré deti sú tam, a keď niektoré našli, zapísali si ich a povedali im, že sa v škole o tom budú rozprávať. Ja som tam tiež bola zapísaná. Sedela som pri vatre a riaditeľ tam chodil a pozeral pomedzi strony. Boli tam aj učiteľky P... a K... spolu s ním. V škole si ma riaditeľ zavolať do riaditeľne a spýtal sa ma, prečo som bola na púti. Povedala som, že preto, lebo som chcela.

Jožka, prosím ťa, povedz nám, koľko detí z tvojej triedy chodí na náboženstvo?

- No, je nás štyridsať žiakov a na náboženstvo chodí tridsaťpäť. V Á-čke dvadsať. Dnes sme mali na vyučovaní prírodovedu. S riaditeľom. Hovoril nám, že človek vznikol z opice. My sme sa z toho smiali, ale on nám hovoril, že to nie je na smiech, ale že to je pravda. Raz nás niektorých zavolať do riaditeľne a povedal, že keď budeme chodiť na náboženstvo, naši rodičia sa dostanú pred súd. Ja som mu povedala, že to nie je pravda, pretože len ľudia chodí do kostola, a neberú ich za to pred súd...

Vám, ktorí ste u neho boli, sa nevyhrážal?

- Nie, no jeden chlapec, ktorý choť s nami na náboženstvo, prišiel domov celý zakrvavený, lebo po ňom strieľali.

Kto po ňom strieľal?

- Tým chlapcom, ktorí u nás nechodia na náboženstvo, kázal náš pán riaditeľ, aby strieľali také železka z gumipušíek do chlapcov, ktorí na náboženstvo chodia.

Jožka, ako sa volá ten váš pán riaditeľ?

- Volá sa Ján F... Oco mi o ňom vravel, že bol kedysi orga-
nistom. Hrával v kostole.

Jožka, čo by si urobila, keby ti raz, keď budeš veľká, povedali, že kvôli náboženstvu, kvôli viere v Pána Ježiša, nebudeš môcť zostať na pracovisku?

- Tak by som nerobila nikde. Radšej by som chodila na náboženstvo a do kostola...

Čo majú robiť, Jožka, ostatné deti, ktoré veria v Pána Ježiša a majú tiež také problémy v škole ako vy tu v ..., vo vašej dedine?

- Mali by sa modliť a neveriť všetkému, čo sa hovorí v škole. A mali by poslúchať rodičov a ľúbiť Pána Ježiša.

POZVANIE NA KONCERT

Hudobný život na Slovensku sa v poslednom období veľmi rozvinul. Vzrástol počet hudobných telies, rastie kvalita slovenského pôvodného aj interpretačného umenia, pripravuje sa väčší počet kvalitných hudobných podujatí.

Najvýznamnejšie slovenské podujatie v oblasti hudby sú každoročné Bratislavské hudobné slávnosti. Sú to veľké sviatky hudby, na ktorých máme možnosť počuť tie najlepšie hudobné diela v podaní významných našich i zahraničných umelcov.

26. septembra 1985 otvoria už 21. BHS a sľubujú nám 15 dní pekných hudobných zážitkov. Prídu k nám umelci z 18 krajín. V Bratislave budeme môcť uvítať Japonský filharmonický orchester z Tokia, Rotterdamský filharmonický orchester z Holandska, Mníchovských filharmonikov, Štátnu filharmóniu z Krakova, Thomanenchor z Lipska, Štátny ruský akademický zbor zo ZSSR. Spolu so súborní k nám príde päťdesiatka zahraničných dirigentov a sólistov. Rovnako sa však budeme môcť tešiť aj z výkonov našich domácich hudobných umelcov - Slovenského komorného orchestra, Symfonického orchestra Čs. rozhlasu z Prahy i z Bratislavy, Pražského sláčikového tria a ďalších.

Dramaturgia BHS pripravila pestrý program, ktorý sa bude niesť v znamení tohoročných kultúrnych jubileí. V roku 1985 si pripomíname 300. výročie narodenia J. S. Bacha a G. F. Händla a 100. výročie narodenia Alexandra Albrechta. Na slávnostiach sa pripomenie aj 1100. výročie smrti sv. Metoda /Tri zbory na Metodovu počesť od J. Hrušovského/ a 200. výročie narodenia Jána Hollého /Vivolávaní jara - hudobná skladba zložená na text Hollého Selaniek od E. Suchona/.

Najviac priestoru sa bude samozrejme venovať dielam najväčších barokových umelcov J. S. Bachovi a G. F. Händlovi. Na BHS odznie asi dvadsať ich výborných inštrumentálnych a vokálnych diel. Spomenieme aspoň niektoré: Pri otvorení slávností bude hrať Slovenský komorný orchester Bachov Koncert pre čembalo a orchester č. 1 d mol a 28. 9. budú mať Warchalovci jeden zo slávnych Bachových Brandenburských koncertov /č. 5 D dur/ a rovnako slávnú Hudbu k ohňostroju od Georga Friedricha Händla; 1. 10. zaznie v podaní Slovenskej filharmonie Bachov Koncert pre husle a orchester E dur; milovníci Bachovej organovej hudby si budú môcť vypočuť jeho slávne Prelúdiá a fugy /C dur - 29. 9. a a mol 6. 10./.

Je zaujímavé a pozoruhodné, že na všetkých našich súčasných verejných koncertoch je najväčší záujem publika o cirkevnú hudbu. Tieto koncerty sú "nabité" obecenstvom, ktorého reakcia na túto prinajmenšom rovnocennú partnerku svetskej hudby je zakaždým veľmi priaznivá. Napr. vlnajším vyvrcholením Bratislavských hudobných slávností bolo vystúpenie Českej filharmonie, na ktorom odznali Poľná omša od B. Martinů, Glagolská omša L. Janáčka a Dvořákovu Te Deum. Tento koncert sa stal manifestáciou krásy a myšlienkovej hĺbky českej hudby a zároveň dôkazom nespravodlivej diskriminácie cirkevnej hudby u nás.

Na tohoročných BHS odznie niekoľko cirkevných skladieb, na ktoré sa môžeme veľmi tešiť. Na prvom mieste to bude Händlovo oratórium Mesiáš /27. 9./.

Mesiášom si G. F. Händel získal svoju svetovú slávu. Je to jeho najskvelejšie a najúžasnejšie dielo, v ktorom dokázal spojiť v dokonalú harmóniu voľnú zvukovú brilantnosť s tými

najprísnejšími formovými predpismi. Vtedajšie hudobné kritiky hovorili, že ide o najdokonalejšie hudobné dielo všetkých čias.

Jeden úryvok z kritiky: "Niet slov, ktorými by sa dal opísať dojem, akým zapôsobilo toto dielo na poslucháčov. Dôstojnosť, nádhra a subtilnosť, umocnené najmajestátnejšími a najdojímavejšími slovami textu, dokázali nadchnúť a očariť srdcia i uši." /Oratórium tak strhlo poslucháčov, že počas jedného z prvých predstavení v Anglicku všetci prítomní, medzi nimi aj kráľ, vstali z miest a postojčky si vypočuli strhujúce Aleluja. Táto tradícia sa v Anglicku udržala dodnes./

Zaujímavé je, ako Händel pristupoval k textu tohto oratória: K ostatným skladbám podobného charakteru si dával komponovať dramatický príbeh, ktorý potom zhudobnil. Mesiáš však nemá dramatický dej, text pozostáva z veršov čerpaných priamo zo Starého a Nového zákona, z miest, kde sa hovorí o Vykupiteľovi.

Celok sa obsahovo delí na tri veľké časti: prvá sľubuje Mesiášov príchod, druhá hovorí o jeho živote, smrti a zmŕtvychvstaní a tretia o vykúpení ľudstva, o splnení Mesiášovho poslania.

Oratórium zaznie v piatok 27. 9. 1985 večer o 19. hodine v Koncertnej sieni Slovenskej filharmónie. Naštudoval ho Štátny komorný orchester zo Žiliny a Slovenský filharmonický zbor z Bratislavy. Dirigovať bude Ernst Märzendorfer z Rakúska. Solistami sú hostia z Maďarska: Magda Kálnárová, Tanara Takácsová, Attila Fülöp a István Gáti.

Aj Händlov veľký rovesník a krajan Johann Sebastian Bach /oba sa narodili r. 1685 v Nemecku/ skladal cirkevné skladby. Cirkevná hudba vlastne bola jeho základnou "pracovnou náplňou". Bach bol totiž kantorom v chráme svätého Tomáša v Lipsku a jeho úlohou bolo pripravovať bohoslužby /evanjelické/ po hudobnej stránke. V tomto jeho zamestnaní a povolaní sa najviac ukázala jeho húževnatosť a plodnosť: Napísal 300 chránových kantát /200 sa zachovalo/ na všetky nedele a sviatky v priebehu piatich rokov. Okrem toho zložil tri oratória - Vianočné, Veľkonočné a Oratórium na svätodušné sviatky, tri /katolícke/ omše, pašie /Jánove a Matúšove/, chorálové predohry a nespočetné množstvo organových improvizácií, ktorými podfarboval atmosféru bohoslužieb. /Bach patril k najlepším organistom a improvizátorom svojej doby./

Všetky Bachove diela - i to obrovské množstvo skladieb a skladbičiek, určené na každodenné praktické používanie - sa vyznačujú najvyšším umeleckým majstrovstvom, všetky obsahujú prvky geniality svojho tvorca. Bach - asi jediný v dejinách hudby - dosiahol úplnú dokonalosť vo formách, ktoré používal, dokázal vyťažiť všetky možnosti v nich obsiahnuté. Mnohé jeho skladby svedčia o cite pre "absolútne" znenie. /Je však veľa skladieb, ktorých dokonalosť mohla vyniknúť až teraz, po 300 rokoch, keď môžu zaznieť v novom, inštrumentálne bohatšom šate ako vo svojej dobe./

Bachova cirkevná hudba je aj dôkazom jeho výnimočných osobných vlastností, najmä jeho neobyčajnej skromnosti a zbožnosti. Svoje diela písal pre potreby svojich spolufarníkov, bola to jeho služba človeku. Tí, ktorým boli skladby určené, však ani zďaleka nemohli vycítiť, prežiť a využiť všetko bohatstvo citov a myšlienok do nich vložené, brali Bachove skladby ako obligátny cirkevný spev bez veľkého umenia a bez veľkých ambícií. Avšak Bach komponoval svoje skladby aj na oslavu Božej lásky a dobroty, a preto nemohol ani raz poľaviť zo svojej náročnosti na seba, zakaždým skladal s plným nasadením svojho hudobného génia. Za svoju prácu nečakal ľudskú pochvalu a ani sa mu jej nedostalo. Jeho dielo primerane ocenili až po mnohých rokoch po jeho smrti.

Z Bachových cirkevných diel sa budeme môcť tešiť 29. 9. a 6. 10. 1985. Najprv si budeme môcť vypočuť 6 chorálových predohier, ktoré zahrá na organe Ivan Sokol /29. 9. o 10.30 v novej Koncertnej sieni Československého rozhlasu/ a jednu z 300 Bachových kantát Ich will den Kreuzstab gerne tragen /Cheem s radosťou miest drevo kríža/ vŕn zahrajú a zaspievajú členovia Slovenskej filharmónie a Slovenského filharmonického zboru 6. 10. 1985 v Koncertnej sieni Slovenskej filharmónie o 20. hodine.

Záujemcom o Händlovú a Bachovu cirkevnú hudbu pripomíname, že o lístky na tieto koncerty bude iste veľmi veľký záujem, preto by sa mali usilovať ich získať čo najskôr. Ak sa vŕn to však nepodarí, nebuďte kvôli tomu smutní. Na 21. BHS bude veľa dobrej hudby. Ten, kto sa chce podrobiť jej čistému a ušľachtilému pôsobeniu, určite nebude ľutovať.

KAŽDÝ DEŇ ŽIŤ V PRÍTOMNOSTI BOŽEJ

Žijeme v prostredí naplnenom dennými povinnosťami a starosťami. Ráno ideme do zamestnania, cez deň sme na pracovisku a všetko, čo konáme, vyžaduje našu plnú pozornosť. V kolobehu denných starostí a povinností často nenachádzame čas ani miesto na stretnutie s naším Otcom, neuvedomujeme si jeho prítomnosť. V zamestnaní, ani v spoločenských alebo kultúrnych stánkoch sa nestretávame ani s krížom, ani s ničím, čo by nám pripomínalo Boha. Akoby bol príliš vzdialený tomuto prostrediu. Ale je to pravda? Veď už od včasného rána všetko, čo prežívame, vidíme a čo nám prináša deň, nám plynie z Božích rúk. Všetko Boh v starostlivej láskavosti premyslel a poslal nám ako dar alebo ako úlohu určenú osobne každému z nás. Prúd darov od včasného rána - prebudenie, ranný pozdrav, osvieženie, stretnutie s priateľom, pracovisko - to všetko sú Božie dary a žiadny z nich sme nemuseli mať. Obdobne je to i s našimi povinnosťami. Je to zase Boh, ktorý nám ich ukladá ako príležitosť, aby sme na jeho plán s nami odpovedali, aby sme sa s ním stretli. Záleží len na nás, či sa tejto príležitosti radostne chopíme, alebo ju odmietneme. Stretat sa denne s Bohom sa najlepšie naučíme, keď si zvykneme pýtať sa na Boží úmysel s nami. Veď ide o úmysel veľkolepej múdrosti a starostlivej lásky - a to i ten, kde nám v ústrety prichádza zlo a neprijemnosť. I tie sú v pláne všemohúcnosti Boha pre nás nepochopiteľnej a tajomnej. Keď sa naučíme citlivo reagovať na každú výzvu Boha k nám, budeme skutočne prežívať život v prítomnosti Božej. Aby sme mohli lepšie pochopiť Boží úmysel s nami a hlbšie prežívať prítomnosť Božiu, opakujme si denne slovo Božie - napr. myšlienka z Písma, vybranú z nedelnej liturgie slova. Sú to slová toho, ktorý je Pravda a Život. V modlitbe z nedelnej svätej omše cirkev prosí nebeského Otca o pomoc a udelenie milostí pre službu Kristovi, cirkvi a všetkým blížnym. Opakovanie modlitby i v priebehu týždňa nám pomôže lepšie si uvedomovať potreby cirkvi a nachádzať pravý zmysel lásky v evanjeliovom poslanstve.

Týždeň po 17. nedeli v období "cez rok"
/28. júla - 3. augusta/

M y š l i e n k a z evanjelia nedele /Ján 6,2/:
Šiel za ním veľký zástup, lebo videli znamenia, ktoré konal.

M o d l i t b a dňa z nedele:

Bože, ochránca všetkých, čo v teba dúfajú, bez teba nič nie je hodnotné, nič nie je sväté; zahrňuj nás milosrdenstvom a pomáhaj nám tak užívať pomínuteľné veci, aby nás privádzali k hodnotám trváci.

Týždeň po 18. nedeli v období "cez rok"

/4.-10. augusta/

M y š l i e n k a z evanjelia nedele /Ján 6, 35/:

Kto prichádza ku mne, nebude viac hladný a kto verí vo mňa, nebude viac smädny.

M o d l i t b a dňa z nedele:

Veľký Bože, nadšene vyznávame, že si náš Stvoriteľ a Pán; prosíme ťa, sprevádzaj nás s otcovskou priaznou a ako si nás láskavo stvoril, tak v nás obnovuj a zachovávaj svoju milosť.

V tomto týždni je sviatok Premenenia Pána

/6. augusta/

M y š l i e n k a z evanjelia /Marek 9,6/:

Toto je môj milovaný Syn, jeho počúvajte.

M o d l i t b a dňa:

Láskavý Otče, pri slávnom premenení tvojho jednorodeného Syna si potvrdil pravdivosť tajonstiev našej viery svedectvom Mojžiša a Eliáša a naznačil si, čo očakáva nás, tvoje deti, keď budeme navždy s tebou; prosíme ťa, pomôž nám počúvať tvojho milovaného Syna, aby sme dosiahli účasť na jeho sláve.

Týždeň po 19. nedeli v období "cez rok"

/11. - 17. augusta/

M y š l i e n k a z evanjelia nedele /Ján 6,50/:

Toto je chlieb, ktorý zostúpil z neba, a kto z neho bude jesť, neumrie.

M o d l i t b a dňa z nedele:

Všemohúci a večný Bože, osmeľujeme sa volať ťa Otcom, lebo si nás prijal za svojich; pomáhaj nám stále rásť v synovskej láske, aby sme raz dosiahli prislúbené dedičstvo.

V tomto týždni je sviatok Nanebovzatia Panny Márie

/15. augusta/

M y š l i e n k a z evanjelia /Lukáš 1,48/:

Blahoslaviť ma budú všetky pokolenia, lebo veľké veci mi urobil ten, ktorý je mocný.

M o d l i t b a dňa:

Všemohúci a večný Bože, ty si zhliadol na svoju pokornú služobnicu Pannu Máriu a vyznačil si ju tým, že sa stala matkou tvojho večného Syna a dnešného dňa si ju korunoval najvyššou slávou; na jej orodovanie prijmi aj nás do nebeského kráľovstva, veď si nás vykúpil sarrťou a zmrtychvstaním tvojho Syna.

Týždeň po 20. nedeli v období "cez rok"

/18. - 24. augusta/

M y š l i e n k a z druhého čítania nedele /List svätého apoštola Pavla Efezanom 5,17/:

Usilujte sa poznať, čo je Pánova vôľa.

M o d l i t b a dňa z nedele:

Bože a Otče náš, pripravil si nevídané duchovné bohatstvo všetkým, čo ťa milujú; naplň naše srdcia vrúcnou láskou, aby sme

ta vždy a nadovšetko milovali a dosiahli od teba prisľúbené de-
dičstvo, ktoré prevyšuje všetky naše túžby.

Týždeň po 21. nedeli v období "cez rok"
/25. - 31. augusta/

M y š l i e n k a z evanjelia nedele /Ján 6,68/:
Pane, ku komu pôjdeme? Ty náš slová večného života.

M o d l i t b a dňa z nedele:

Nebeský Otče, ty zjednocuješ mysle veriacich v spoločnom úsilí o dobro; pomôž nám milovať, čo prikazuješ, a túžiť po tom, čo sľubuješ, aby uprostred pomínutelných vecí tohto sveta naše srdcia boli upriamené na nebo, kde nájdeme opravdivú radosť.

Týždeň po 22. nedeli v období "cez rok"
/1. - 7. septembra/

M y š l i e n k a z druhého čítania nedele /List svätého apoštola Jakuba 1,21b/:

Ochotne prijmite slovo zasiate do vás, ktoré má noc spasiť vás.

M o d l i t b a dňa z nedele:

Všenhúci Bože, prameň všetkého dobra, zaštep nám do srdca lásku k tebe a posilňuj našu synovskú oddanosť, aby sa v nás dobro vzráchalo a pod tvojou otcovskou opaterou bezpečne sa uchovalo.

Týždeň po 23. nedeli v období "cez rok"
/8. - 14. septembra/

M y š l i e n k a z evanjelia nedele /Marek 7,37/:
Dobre robí všetko; hluchým dáva sluch a nemým reč.

M o d l i t b a dňa z nedele:

Láskavý Otče, ty si nás skrze svojho Syna vykúpil a prijal za svoje milované deti; s otcovskou láskou sprevádzaj všetkých, čo veria v Krista, aby dosiahli pravú slobodu a večný život.

Tento týždeň je sviatok Povýšenia svätého kríža
/14. septembra/

M y š l i e n k a z evanjelia /Ján 3,14/:

Ako Mojžiš vyzdvihol hada na púšti, tak musí byť vyzdvihnutý aj Syn človeka, aby každý, kto v neho uverí, dosiahol večný život.

M o d l i t b a dňa:

Láskavý Otče, ty si poslal na svet svojho milovaného Syna, aby smrťou na kríži spasil všetkých ľudí; daj, prosíme, aby sme na zemi stále lepšie poznávali tajomstvo jeho vykupiteľskej smrti a dosiahli účasť na jeho sláve v nebi.

Týždeň po 24. nedeli v období "cez rok"
/15. - 21. septembra/

Tento týždeň je sviatok Sedembolestnej Panny Márie, Patronky Slovenska /15. septembra/

V nedeľu 15. septembra sa berú texty omšové zo sviatku P. Márie.

M y š l i e n k a z evanjelia /Lk 2,34-35/:

Simeon povedal jeho matke Márii: "On pre mnohých v Izraeli bude pádom alebo vzpriatením, bude znamením, ktorému budú proti-
rečiť -- a tvoju vlastnú dušu prenikne meč."

M o d l i t b a dňa:

Všemohúci Bože, ty si dal prebolestnej Matke Marii silu, aby stála pri tvojom ukrižovanom Synovi a spolu s ním trpela; prosíme ťa, daj, aby sme aj my ochotne niesli svoj každodenný kríž v spojení s Kristom, a tak dosiahli účasť na jeho zmŕtvýchvstaní.

M y š l i e n k a z druhého čítania nedele /List svätého apoštola Jakuba 2,17/:

Viera, ak sa neprejavuje skutkami, je mŕtva.

M o d l i t b a dňa z nedele:

Všemohúci Bože, všetko si múdro stvoril a všetko starostlivo riadiš; zhliadni na nás a pomôž nám, aby sme ti slúžili celým srdcom a tešili sa tvojej otcovskej priazni.

Týždeň po 25. nedeli v období "cez rok"

/22. - 28. septembra/

M y š l i e n k a z evanjelia nedele /Marek 9,34/:

Kto chce byť prvý, nech je posledný zo všetkých a sluhom všetkých.

M o d l i t b a dňa:

Všemohúci Bože, všetky ustanovenia posvätného zákona si zhrnul do prikázania lásky k tebe a k blížnemu; daj nám silu plniť tvoju vôľu, aby sme tak mohli dosiahnuť večný život.

Týždeň po 26. nedeli v období "cez rok"

/29. septembra - 5. októbra/

M y š l i e n k a z evanjelia nedele /Marek 9,42/:

Ak ťa tvoja ruka zvädza na hriech, odtni ju.

M o d l i t b a dňa:

Dobrotivý Bože, ty najviac prejavuješ svoju všemohúcnosť, keď sa zmlúvaš a odpúšťaš; neprestajne nám dávaj svoju milosť, aby sme príkladným kresťanským životom na zemi dosiahli prislúbenú blaženosť v nebi.

Týždeň po 27. nedeli v období "cez rok"

/6. - 12. októbra/

M y š l i e n k a z evanjelia nedele /Marek 10,15/:

Kto neprijme Kráľovstvo Božie ako dieťa, nevojde doň,

M o d l i t b a dňa z nedele:

Všemohúci a večný Bože, vo svojej štedrości dávaš prosiacim viac, než si zasluhujú a žiadajú; prosíme ťa, odpusť nám viny, čo znepokojujú naše svedomie, a udeľ nám aj tie milosti, o ktoré sa ani neodvažujeme prosiť.

Týždeň po 28. nedeli v období "cez rok"

/13. - 19. októbra/

M y š l i e n k a z evanjelia nedele /Marek 10,29/:

Kto pre mňa a pre evanjelium opustí dom, alebo bratov a sestry, alebo matku a otca, alebo deti, alebo polia, stonásobne viac dostane.

M o d l i t b a dňa z nedele:

Prosíme ťa, všemohúci Bože, nech nás tvoja milosť ustavične predchádza i sprevádza, aby sme vždy horlivo konali dobré skutky.

SLÁVIME RODINNÉ SVIATKY

Rodinné slávnosti môžeme využiť na utužovanie ducha a života v rodine a v okruhu príbuzných a známych. Ako pomôcku na tento cieľ opäť prinášame výber životopisov svätých, s menami ktorých sa stretávame v našom občianskom kalendári.

4. augusta: D o m i n i k

Pokoncilový kalendár cirkvi pamiatku sv. Dominika posunul na 8. augusta. Zakladateľ žobravej rehole, ktorá v 13. storočí prispela k oživeniu upadajúceho ducha zbožnosti, sa narodil v severoškpanielskej dedine Caleruega v provincii Burgos okolo r. 1175. Poštúdiách filozofie a teológie bol knazom, členom kapituly v Osne a spolupracovníkom biskupa Diega d'Azabes. Spolu začali misijnú cestu v krajocho, kde sa rozšírili bludy albigencov či katarov, ktorí popierali vtelenie Božieho Syna a pokladali znyslový, hmotný svet za zlý, a valdencov, ktorí neuznávali cirkevnú hierarchiu. Obaja boli chudobní, chodili pešo, s batôžkom a paličou. Keď Púd videl príklad ich života, začal prijímať, čo hlásali. Pápež Inocent III. r. 1206 ich formu apoštolátu schválil. Po smrti biskupa Diega r. 1207 Dominik začal uskutočňovať svoj dávny plán na vytvorenie stredísk kresťanskej dokonalosti a vysokej vzdelanosti, kde by sa pripravovali teologicky učení kazatelia, žijúci podľa ideálu apoštolského mníšstva. Kláštory nemali mať pevné príjmy, rehoľníci sa mali živiť almužnou. Prvý kláštor tohto typu Dominik založil r. 1214 v Toulouse. V decembri 1216 pápež Honorius III. schválil novú reholu bratov kazateľov alebo rád kazateľov /latinsky Ordo praedicatorum, OP/ O rok dominikáni, ako sa rehoľa Púdovo až dodnes volá, začali pôsobiť v Španielsku, v Bologni a Paríži. Na parížskej univerzite vyrástli dominikánski učenci, ktorí silne prispeli k rozvoju filozofie a teológie /najmä Albert Veľký, sv. Tomáš Akvinský/.

Dominik už predtým založil pri Toulouse ženský kláštor. Z poverenia pápeža vykonal reformy v rímskych ženských rehoľiach. Podľa uznávaného podania je pôvodcom pobožnosti sv. ruženca, ktorú mu mala zjaviť Panna Mária, a ktorá mu získavala požehnanie pri misijnej práci i v šírení rádu. Na druhej generálnej kapitule rehole v Bologni r. 1221 sa zúčastnili členovia už vyše dvadsiatich kláštorov zo Španielska, Francúzska, Nemecka a Talianska. Po kapitule sa dominikáni rozišli do Uhorska, Poľska, Dánska a Anglicka. Dominik sa vybral na ďalšiu misijnú cestu do severovýchodného Talianska, ale večer 6. augusta 1221 umrel. Pochovali ho podľa jeho želania "pod nohy bratov", pod dlážku kostola sv. Mikuláša v Bologni. R. 1234 pápež Gregor IX. Dominika vyhlásil za svätého.

Na Slovensku dominikáni účinkovali od 13. storočia /Košice, Trnava, Banská Štiavnica/. Zo 16 kláštorov, ktoré mali u nás, sa zachoval len kláštor v Košiciach do likvidácie rehoľ r. 1950.

11. augusta: Z u z a n a

Sv. Zuzana bola dcéra rímskeho patrícia Gabínia a neter pápeža sv. Kája /283 - 296/. Ich rod bol, zdá sa, spríbuznený s cisárom Diokleciánom. Zuzana bola príťažlivá dievčina so vzdelaním, a to aj v kresťanskej viere. Dioklecián si zaumienil vydať ju za vysokého rímskeho vládneho úradníka Maximína Galéria, pehana. Zuzana snatok odmietla. Obvinili ju z vyznávania kresťanstva a vrhli do žalára spolu s otcom, ktorý sa, keď ovdovel, stal knazom. Vo väzení ju nútili obetovať pred soškou Jupitera, ktorú tam

doniesli. Keď Zuzana obeť nepriniesla, odsúdili ju na smrť a popraviť štatku hlavy v jej rodnom dome, r. 295. O rok neskôr umučili aj jej otca a podobne aj pápeža Kája /pre neohrozenosť, s akou znášal mnohé príkoria, mu cirkev dala názov Confessor, Vyznavač/. Sv. Zuzana je pochovaná vo vlastnom titulárnom chráme v Ríme.

18. augusta: H e l e n a

Sv. Helena je matka cisára Konštantína Veľkého a jeho spolupracovníčka pri rozvíjaní kresťanstva po období prenasledovania.

Helena sa narodila okolo r. 255 v meste Dreppanum, v dnešnom severozápadnom Turecku, ktoré neskôr Konštantín Veľký premenoval na Helenopolis. Pretože bola pekná a milá, aj navzdor jej nízkemu pôvodu si ju vzal za manželku vysoký úradník rímskej ríše Konštancius Chlorus. V dnešnom Niši v Juhoslávii sa im narodil r. 280 syn Konštantín. Cisár Maximián Herculeus ponúkol Konštanciovi najvyššie úrady v ríši a svoju nevlastnú dcéru Teodoru za manželku. Konštancius obe cisárove ponuky prijal a Helenu prepustil. R. 293 sa stal cisárovým spoluvládárom v západnej časti ríše a r. 305 po odstúpení cisárov Diokleciána a Maximiána sa stal cisárom pre západné oblasti impéria. Vtedy bol práve s armádou v Británii. Bol s ňou aj syn Konštantín, ktorého si legionári tak obľúbili, že keď jeho otec Konštancius o rok umrel, za cisára vyhlásili Konštantína. Po víťazstve nad Maximiánovým synom Maxenciom r. 312, proti ktorému bojoval pod krížom /po sne, kde sa mu ukázal kríž a dostal ubezpečenie: v tomto znaku zvíťazíš"/, sa Konštantín stal jediným vládárom západnej ríše. So spoluvládrom na východe Licíniom r. 313 vyhlásili tzv. Milánsky edikt, ktorý zrovnoprávňoval kresťanstvo s pohanstvom. R. 325 Konštantín porazil aj Licínia a stal sa cisárom celej rímskej ríše. Sídlo preložil do nového správneho strediska Konstantinopola /Carihradu/. Sem priviedol aj svoju matku Helenu, ktorú už predtým pozval na vládarsky dvor a udelil jej titul Augusta. Azda v tomto období, už ako šesťdesiatročná, prijala Helena kresťanstvo; jej syn až na smrteľnej posteli r. 337. Helena bola zbožná a obetavá. Podporovala stavby kostolov. Pri svojej ceste do Svätej zeme dala postaviť baziliky v Betleheme a v Jeruzaleme /na Olivovej hore/. Podľa tradície našla na Golgote sv. kríž a nástroje mučenia Pána. Vynikala aj v dobročinnosti: podporovala chudobných, starala sa o prepúšťanie väzňov a vyhnanco. Umrela medzi rokmi 328 - 330. Cirkev ju hneď od jej smrti uctieva ako svätú.

21. augusta: J a n a

Sv. Jana Františka Frémyotová zo Chantalu sa narodila v Dijone vo Francúzsku r. 1572. Vyšla za baróna zo Chantalu a stala sa vzornou manželkou a matkou. Keď mala 28 rokov, pri poľovačke jej zabili manžela. Ťažko znášala tento úder a priateľovi, ktorý zavinil toto nešťastie, dlho nemohla odpustiť. S údelom sa vyrovnala až pod vplyvom sv. Františka Salezského, ktorý sa jej stal duchovným vodcom. Na jeho podnet založila r. 1610 vo francúzskom Annecy ženskú reholu Navštívenia Panny Márie zameranú na výchovu chudobných dievčiat a na starostlivosť o chudobných a chorých. Umrela 15. decembra 1641. Pochovali ju v Annecy v kostole rehoľného domu pri hrobe sv. Františka Salezského. Rehoľa, ktorú založila Jana Františka, už za jej života mala 87 kláštorov; v jednom z nich pôsobila aj sv. Margita Alacoque /+1690/, šíriteľka úcty Božského Srdca Ježišovho.

25. augusta: Ľ u d o v í t

Ľudovít IX., francúzsky kráľ, nastúpil na trón ako dvanásťročný /narodil sa asi r. 1214/. Počas maloletosti krajinu spravovala jeho matka sv. Blanka, ktorá mladého kráľa vychovávala k zbožnosti a spravodlivosti. Po prevzatí vlády Ľudovít najskôr upevnil medzinárodné postavenie krajiny. Odrazil Angličanov a so susednými panovníkmi uzavrel mier. Usporiadal vnútorné pomery. Vytvoril parížsky parlament ako nezávislú súdnu ustanovizňu, zakázal súboje a tzv. božie súdy ako prostriedok súdneho rozhodovania, prenasledoval úžeru, všetkým prosebníkom umožnil prístup ku kráľovi /známe audiencie pod dubom v lese pri Vincennes/. Podporoval rozvoj miest, bol mecenom parížskej univerzity.

Vládarsku činnosť spájal s hlbokou nábožnosťou a nevšednou askézou. Aj dva razy denne chodil na sv. omšu, každý piatok sa spovedal a ako pokánie sa dával bičovať. Podporoval rehole, a najmä chudobných dominikánov a františkánov. Bol členom tretieho rádu sv. Františka.

Hoci bol proti vojne, ako kráľ najmocnejšej kresťanskej krajiny túžil oslobodiť Svätú zem, od 7. storočia ovládanú mohamedánmi. Keď ich vojská r. 1244 znova obsadili Jeruzalem, ktorý bol od predchádzajúcich križiackych výprav už pod kresťanskou správou, na podnet pápeža Inocenta III. Ľudovít r. 1248 zorganizoval ďalšiu križiacku výpravu. Jeho vojská však utrpeli porážku a on sám sa dostal do zajatia, z ktorého sa vyslobodil len za veľké výkupné. R. 1270 pripravil ďalšiu výpravu, teraz cez Tunis. Ale v jeho vojsku vypukol mor. Medzi prvými mu podľahol kráľov syn Tristan a 25. augusta 1270 aj sám kráľ. Pochovali ho v kostole sv. Dionýza v Paríži. Ľudovíta IX. vyhlásil pápež Bonifác VIII. r. 1297 za svätého.

28. augusta: A u g u s t í n

Cirkevný učiteľ sv. Augustín, známy aj ako Aurelius Augustinus, sa narodil r. 354 v Tagaste, v severoafrickej rímskej provincii Numídií. Prežil búrlivú a hriešnu mladosť. Upadol aj do bludov; bol prívržencom manichejcov, ktorí hlásali dualizmus dobra a zla: dvojakú, božskú a zlú dušu človeka a sveta; Krista, ktorý prijal nie skutočné, ale len zdanlivé telo, aby oslobodzoval svetlo a ničil hmotu. Augustín sa obrátil až po rokoch zásluhou vytrvalých modlitieb a slz svojej matky sv. Moniky a pod vplyvom milánskeho biskupa sv. Ambróza. R. 387 sa v Miláne dal aj pokrstiť. Potom sa vrátil do Afriky, stal sa knazom a od r. 395 bol biskupom v Hippo. Umrel 28. augusta 430. Jeho telesné pozostatky preniesli na Sardíniu a v 8. stor. do Pávie v severnom Taliansku.

Sv. Augustín patrí medzi najvýznačnejšie postavy kresťanstva. Je veľký teológ, filozof, kazateľ, spisovateľ. Jeho literárne dielo obsahuje filozofické, vieroučné, mravoučné, apologetické spisy, biblické štúdie, kázne, listy. Akýmsi duchovným autoportrétom sú jeho Vyznania, ktoré patria medzi najznámejšie diela kresťanského a svetového písomníctva. Dôležitý je jeho rozsiahly spis O Božom štáte /De civitate Dei/, ktorý je filozofiou dejín a obranou kresťanstva proti pohanstvu, cenný aj ako kultúrny a historický dokument. Obe diela vyšli aj v slovenskom preklade.

Augustínovu osobnosť činia osobitne príťažlivou jeho hrdinské vnútorné zápasy a jeho hlboký duchovný život. Až do dňa precítil ľudskú slabosť. A hoci nakoniec vedel zvíťaziť nad sebou, nikdy nestratil ducha poníženosti, nikoho ľahkovážne neodsudzoval. Svoju životnú skúsenosť vložil do výroku: "Nepokojné je naše srdce, kým nespočinie v tebe, Bože."

21. septembra: M a t ú š

Sv. Matúš, apoštol a evenjelista, bol pôvodne mýtnikom, alebo ako sa in hovorilo publikánom. Volal sa Lévi. Židia jeho zagnestranie považovali za hriešne, pretože colníci vyberávali väčšie dane, než odovzdávali rímskym úradom, a tak sa obohacovali. Na Ježišovo "Nasleduj ma!" opustil svoj stánok v Kafarnaume a nasledoval Krista. Ako apoštol prijal meno Matúš /Boží dar/. Po zoslání Svätého Ducha pracoval na šírení Kristovho učenia a na zvelaďovaní cirkvi s ostatnými apoštolmi. Pôsobil v Palestíne, najmä medzi kresťanmi židovského pôvodu. Pre nich napísal okolo r. 40 v aramejčine, v obcovacej reči Židov, evanjelium, ktoré sa rozšírilo až v gréckom preklade. Podľa podania potom hlásal Kristovu blahozvesť v Sýrii, Perzii a v Etiópii. Tu okolo r. 70 umrel mučeníckou smrťou, prebodnutý oštepom. Jeho pozostatky dal pápež Gregor VII. r. 1084 preniesť do talianskeho Salerna.

28. septembra: V á c l a v

České knieža, mučeník sv. Václav sa narodil r. 907 alebo 908 ako najstarší syn pražského kniežata Vratislava I. a jeho manželky Drahomíry. Václava vychovávala jeho stará matka sv. Ľudmila. Viedla ho k zbožnosti, k účte k sv. omši, dbala o jeho vzdelanie. Poznal staroslovienske písmo a na hrade Budeč sa naučil po latinsky. Po otcovej smrti r. 920 /921/ počas Václavovej maloletosti vládla jeho matka Drahomíra, ešte naklonená pohanskému kultu. Pod vplyvom časti veľmožov, pohanov alebo skrytých pohanov dala zavraždiť sv. Ľudmilu, pretože žiarlila na jej vplyv. Keď okolo r. 925 Václav prevzal vládu, usiloval sa skonsolidovať pomery. Ako prezieravý štátnik, ktorý poznal význam kresťanstva, zbavil sa matkiných poradcov a povolal nazer knazov vyhnaných z krajiny. Drahomíru vypovedal zo sídla, telo starej matky dal pochovať v chráme sv. Juraja na Pražskom hrade. Reformoval súdnictvo, učil láskavo zaobchádzať s poddanými a s cudzincami. Aby krajine zabezpečil pokoj, urobil dohodu s nemeckým cisárom Henrichom. Všetky tieto Václavove reformy, reštitúcia kresťanstva a jeho osobná vrúcna zbožnosť sa stali popudom na odboj najmä medzi pohanskou časťou šľachty. Tá našla spojenca vo Václavovom bratovi Boleslavovi, ktorý túžil po stolci pražského kniežata. Boleslav pozval Václava do Starej Boleslavi a tu ho dal zavraždiť. Stalo sa to ráno 28. septembra 929, keď knieža chcelo vstúpiť do kostola na sv. omšu. Telo sv. Václava odpočíva v osobitnej kaplnke v chráme sv. Víta na Hradčanoch.

29. septembra: M i c h a l

Pokoncilová liturgia na deň 29. septembra zhrnula sviatky troch anjelov: Michala, Gabriela a Rafaela, ktoré sa dovtedy slávili samostatne v rozličné dni.

Archanjel Michal, ktorého meno v preklade znamená "Kto je ako Boh?", je vodcom nebeských vojsk v trvalom boji proti zlým duchom. V Starom zákone bol ochrancom vyvoleného národa, teraz bdie nad Kristovou cirkvou. Je ochrancom a vzorom Božích bojovníkov a našim spojencom v každodenných stretnutiach so silami zla. Jeho ochrane a vedeniu cirkiev zveruje zvlášť duše umierajúcich.

Úcta sv. Michala je v cirkvi prastará. Už Konštantín Veľký /306 - 337/ mu postavil pri Bospore chrám. Dnešný sviatok je výročím posviacky rímskeho kostola sv. Michala pri Via Salaria. Po dlhý čas bol tento sviatok jediným sviatkom sv. anjelov.

4. októbra: F r a n t i š e k

Sv. František, zakladateľ rehole Menších bratov je jedna z najvýznamnejších postáv obrodných procesov v cirkvi. Narodil sa r. 1182 v talianskom meste Assisi v rodine bohatého kupca Petra Bernardoneho. Podľa otcových predstáv mal byť tiež kupcom. Ale keď poznal plytký život svojich vrstovníkov, zlatej mládeže mesta, vedený Božou milosťou pochopil ideál a zmysel Kristovej chudoby. Vzdal sa celého svojho majetku, dokonca aj obleku, čo mal na sebe, a začal žiť z almužny, slovom i príkladom nasledujúci Krista. Otec ho vydal do spoločnosti bol na posmech, ale sa nevzdal, ba strhol aj iných. Postupne sa k nemu pridávali ďalší mladenci. Putovali krajinami stredného Talianska a kázňami a životnou praxou hlásali pokánie, život v čistote, odriekaní sa a chudobe. František ani v najhorších okolnostiach nestrácal až detinskú dôveru v Boha. Ona mu bola prameňom radosti a optimizmu. Mal dobré, súcitné srdce. Všetky tvory nazýval bratmi a sestrami. Svojimi kázňami sa vedel prihovárať nielen ľuďom, ale aj zvieratám, a tie ho počúvali a poslúchali. Pre svoju skupinu zložil rehoľnú regulu, ktorá obsahovala 23 kapitol. Hlavnou zásadou bola chudoba. Nik nesmel vlastniť ani prijímať peniaze. Za vykonanú prácu menší bratia mohli ako odmenu vziať len jedlo. Žobrat sa malo len na zaokrútenie životných potrieb. Rehoľu menších bratov po odkladoch r. 1223 schválil pápež Honorius III. Rehoľa, ktorá sa až doteraz ľudovo volá františkáni, sa rýchlo rozšírila do všetkých krajín Európy a postupne do celého sveta a veľkým podielom prispela k obnove kresťanského ducha a života v cirkvi i v celej ľudskej spoločnosti. František túžil vykonať misionársku cestu do Maroka. Choroba mu to znemožnila. Navštívil však Palestínu, kde zanechal členov rehole ako strážcov Sv. hrobu /pôsobia tam doteraz/, a Egypt. Dva roky pred svojou smrťou okolo sviatku Povýšenia Kríža uvidel pri rozjímaní o Pánovom utrpení na vrchu Verno ukrižovaného Pána v podobe serafa so šiestimi krídlami. Pri zjavení sa mu objavili na jeho tele rany Umučeného. Stigny mu až do smrti spôsobovali páľčivé bolesti. Hoci ich skrýval, nemohol ich zatajiť, pretože krvácali a bránili mu v chôdzi. Popritom ho trápili choroby, najmä oči. Aj tak si však zachoval ducha radosti. Umrel v Assisi 4. októbra 1226 vo veku 44 rokov. Pochovaný je v krypte chrámu v Assisi. Za svätého ho vyhlásili r. 1228.

Sv. František zaviedol uctievanie Ježiša v jasličkách, krížovú cestu, úctu k predrahej Krvi, k menu Ježiš, k piatim Ranám. Získal plnomocné odpustky pre kostolík Porciunkulu, ktorý sa stal kolískou rehole; odpustky dňa 2. augusta možno získať pri návšteve každého farského kostola.

15. októbra: T e r é z i a

Sv. Terézia z Lisieux, Terezka Ježiškova, sa narodila 2. januára 1873 v Alencone vo francúzskej Normandii ako posledná z ôsmich detí. Volala sa Mária Melánia Terézia Martinová. Keď mala štyri roky, zomrela jej matka. Otec sa s deťmi presťahoval do Lisieux. Teréziu dal na výchovu benediktínkam. Od mala túžila vstúpiť do rehole karmelitánok. Na pápežský dišpenz, ktorý si vyprosila od Leva XIII., ju ako 15-ročnú prijali medzi karmelitánky v Lisieux. V tomto kláštore aj umrela 30. septembra 1897 v 25. roku života. Pochovaná je v Lisieux. Za svätú ju vyhlásil Pius XI. r. 1925. O dva roky neskôr ju prehlásil za patronku misionárov.

Život sv. Terézie, naplnený až detskou jednoduchosťou láskou k Ježišovi a bohatý na milosti, charakterizuje uskutočňovanie

idey Božieho dieťaťa. Svätosť dosiahla nielen modlitbami, ale aj drobnými obetami dňa, prejavmi lásky, trpezlivosti, znášaním ústrkov, nespravodlivostí, neporozumení a tiež aj tichým prijímaním bolesti a utrpenia počas nevyliciteľnej tuberkulózy. Z poslušnosti opísala svoj život v knižke Dejiny duše. V nej sa ukazuje sila jej prestej "cesty duchovného detstva". "Chcem ľuďom poukázať na nepatrné denné úkony, chcem im povedať, že tu na zemi majú len jednu malú úlohu, totiž Pánu Ježišovi sypať kvetiny každodenných obetí a takouto vernou láskou si nakloniť jeho srdce."

Pred smrťou sa k Teréziiným telesným bolestiam pripojili bolesti duševné. Povedala: "Je pri mne diabol. Nevidím ho, ale cítim jeho prítomnosť. Rozmnožuje mi bolesti, aby som si zúfala. Nemôžem sa ani modliť. Môžem len pozerieť na Pannu Máriu a vyslovovať najsvätejšie meno Ježiš." Priponínala: "Treba sa veľa modliť za umierajúcich. Keby ľudia vedeli, čo umierajúci vytrpí!"

18. októbra: L u k á š

Pôvodca tretieho evanjelia, sv. Lukáš, pochádzal z Antiochie v Sýrii, kde získal vzdelanie a stal sa lekárom. Bol pôvodne poľan. Vo svojom rodisku sa zoznámil so sv. Pavlom a stal sa jeho spoločníkom na cestách a lekárom. Sv. Pavla sprevádzal na jeho druhej ceste až do Filíp, kde ostal do jeho návratu z tretej cesty. Potom s ním išiel do Jeruzalema a do zajatia a bol s ním aj na ceste do Ríma. Počas apoštolovho prvého aj druhého väzenia v Ríme s Pavlom spolupracoval. Podľa jeho kázni a podľa správ od vrstovníkov Spasiteľa, ktorého Lukáš osobne nepoznal, a zrejme aj podľa sponienok Panny Márie napísal evanjelium a Skutky apoštolov. Potom podľa tradície pôsobil v Macedonsku a Grécku, kde /v Achájsku/ aj mučeníckou smrťou umrel. Jeho relikvie dal Konštantín Veľký s pozostatkami apoštola sv. Ondreja preniesť do Carohradu; teraz sú v Pádue v Taliansku.

N a z á v e r s l á v n o s t i

Modlitba zo záveru sv. omše na sviatky svätých:

Najláskavejší Otče, povzbudzuj kresťanský ľud radostou z oslavy tvojich svätých, aby nasledovaním ich príkladu mal s nimi účasť na sláve Vznášajúcich sa Ježiša Krista.

Alebo:

Dobrotivý Otče, ty dávaš svojej cirkvi putujúcej na zemi svätých ochrancov v nebi, aby za ňu orodovali a jej pomáhali: nech jej vyprosia tvoje svetlo a účinnú pomoc, aby túžby všetkých veriacich stále smerovali k tebe.

KATECHÉZA

S k u p i n a P / p r v o p r i j í n a j ú c i /

List rodičom /k častiam 5 a 6/

V prvých štyroch častiach nám išlo o charakterové a mravné vlastnosti dieťaťa. Teraz sa budeme zaoberať jeho povolaním stať sa kresťanom a jeho životom s Bohom v spoločenstve cirkvi.

Hodnota a dôstojnosť človeka sú založené na skutočnosti, že Boh stvoril človeka na "svoj obraz" /Gen 1,26/. Ale Boh chce ešte viac: Chce mať človeka podľa vzoru svojho Syna, Ježiša Krista. Človek je povolaný ku spoločenstvu s trojjediným Bohom. Toto spoločenstvo sa ustanovuje krstom a uskutočňuje kresťanským životom.

Krst ako prvá sviatosť očisťuje človeka od všetkých hriechov, dáva mu posväcujúcu milosť.

V kresťanských rodinách je samozrejmosťou, že narodené dieťa prinesú do chrámu a dajú ho pokrstiť. Zídu sa príbuzní a známí a oslávia túto veľkú udalosť.

V mnohých rodinách sa vedú spory a hádky o tom, či dieťa dať pokrstiť, alebo nie, či to neuškodí, či si treba splniť túto povinnosť.

Tak či onak, krst je predovšetkým veľmi vážna vec. Zúčastnené osoby - krstenca, rodičov a krstných rodičov - zaväzuje na plnohodnotný kresťanský život.

Vieme ešte, kedy sme dali svoje deti pokrstiť? Ako deti rastú, treba deň ich krstu každý rok znova prežívať.

Oslavujeme deň narodenia a deň menín, ale na deň krstu žiaľ, zabúdame, hoci patrí medzi najdôležitejšie dni nášho života, pretože je začiatkom našej spásy.

Deň krstu je duchovnou záležitosťou celej rodiny. Vtedy by sa mali všetci zúčastniť na sv. omši a v rodinnom kruhu si pohovoriť o svojom kresťanskom živote a vzájomne sa povzbudiť.

Pokrstený sa stáva ako dieťa Božie údom cirkvi, členom farnosti. Tým je povinný zúčastňovať sa na živote farnosti a na jej zhromaždeniach pri nedeľnej svätej omši, ako sa prví kresťania zúčastňovali na vyučovaní apoštolov, na spoločnom živote, na lámaní chleba a modlitbách.

Dieťa si svoj krst nemôže pamätať. To je nevýhodou pri krste dojčiat. Rodičia by mu mali sprostredkovať túto udalosť rozprávaním o podrobnostiach krstu i rodinnej slávnosti konanej pri jeho príležitosti. Niektorí spolužiaci a kamaráti našich detí nie sú pokrstení. Tu treba deti upozorniť, že aj nepokrstení majú nádej byť spasení. "Boh chce, aby všetci ľudia boli zachránení a aby prišli k poznaniu pravdy" /1 Tim 2,3/.

Dieťa sa môže zúčastniť na náboženskom živote v skupine s deťmi približne rovnakého veku. Chlapci môžu miništrovať a spolu s dievčatami môžu chodiť do spevokolu vo farnosti. Aj pomoc chorým, postihnutým a starým by sa mala uskutočňovať v rámci života farnosti a deti by o tom mali vedieť.

Praktické pokyny:

1. Porozprávajte svojmu dieťaťu o jeho krste, povedzte mu, kto je jeho krstný rodič. Podľa možnosti ho zoznámte s kňazom, ktorý ho pokrstil. Ukážte mu fotografie /ak máte/ z jeho krstu.
2. Porozprávajte dieťaťu, ako prebiehal obrad krstu.
3. Zabezpečte svojmu dieťaťu, aby sa mohlo zúčastňovať na náboženských stretnutiach v skupine detí.
4. Usmernite svoje dieťa, aby pomáhalo chorým, starým a opusteným, ktorých pozná zo svojho okolia.
5. Sami sa aktívne zúčastňujte na živote cirkvi a nech o tom vie v prípustnej miere aj vaše dieťa.

Rozhovor v rodinnom spoločenstve

1. Čo pre nás samotných znamená byť pokrstený?
2. Prečo sme dali naše deti pokrstiť?
3. Čo by malo patriť k riadnemu životu farnosti?
4. Možné a doteraz neuskutočnené aktivity v rámci nášho spoločenstva /farnosti/.

Rozhovor s dieťaťom

1. Porozprávajte sa o jeho krste a o rodinnej oslave, ktorá po ňom nasledovala.
2. Čo sa stane s nepokrstenými?
3. Pouvažujte spolu o tom, akým spôsobom by sa dieťa mohlo najvhodnejšie zúčastniť na náboženskom živote /detské spoločenstvo, miništrovanie, spevokol atď./.

5. časť: Som pokrstený

5. časť: S o m p o k r s t e n ý

Jedného dňa si prišiel na svet.
Vieš o tom dni. Sú to tvoje
narodeniny. Napíš, kedy a kde
si sa narodil

Raz ste sa nastahovali do vášho
bytu. Tvoji rodičia si isto
panátajú tento deň. Bolo to
.....

Prišiel deň, keď si išiel s veľ-
kou taškou prvý raz do školy.
Bolo to

Raz ťa tvoji rodičia prvý raz
vzali do kostola. Bol si po-
krstený. Bolo to

Milá mamička, otecko,

prosím vás, porozprávajte mi o dni môjho krstu. O všetkom,
na čo si panátate, pretože by som chcel o tom všetko vedieť. Kde
mám potvrdenie o mojom krste?

Ježiš Kristus prišiel na svet
a ohlasoval: Prinášam vám ra-
dostnú zvesť. Prinášam vám ži-
vot Božích detí. Život Boží je
večný. Nikdy sa nekončí a ani
neprestáva. Kto má tento život,
nemusí sa viac báť smrti. Bude
žiť, aj keď na zemi zomrie.
Ježiš Kristus nám ukázal, že je
to možné. Zomrel na kríži a na
tretí deň vstal zmŕtvych. Potom
sa ukázal živý mnohým ľuďom.
Svojim apoštolom dal príkaz:
Choďte a urobte všetkých ľudí
mojimi učeníkmi. Krstite ich
v mene Otca i Syna i Ducha
Svätého.

Sviatosťný krst udeľuje cirkev.
Pre krst je potrebná voda. Bez
vody neexistuje život. Krstná
voda je znakom Božieho života,
ktorý sa daruje ľuďom pri krs-
te. Kto je pokrstený, ten sa
môže radovať. Krstom sa očis-
til a začlenil do veľkej rodi-
ny Božích detí, patriacich ku
Ježišovi Kristovi, ktorý premo-
hol smrť. Na znak toho sa do-
stáva pri krste biela košielka.
Kto je pokrstený, ten považuje
Krista za svoje svetlo a sám
sa stáva dieťaťom svetla. Na
znak toho dostane po krste
sviecu, ktorá je zapálená od
veľkonočnej sviece.

Ježiš hovorí: Kto verí a dá sa pokrstiť, bude zachránený. Krstom
dostávame Boží život. Stávame sa Božími deťmi a členmi cirkvi.

Nasledujúce slová majú súvis s krstom. Vysvetli, čo znamenajú:
krst, krstná košielka, krstná svieca, krstný rodič, rodič, krstná
voda, krstiteľnica.

Vystrihni si z farebného papiera a nalep si:
kríž, krstiteľnicu, krstnú košielku, krstnú sviecu.

Umiestni nasledovné slová: KRISTUS SVETLO ŽIVOT správne
vo vetách:

Voda znamená, že Boh dáva večný

Košielka znamená, že krst nás spája s

Svieca znamená, že Ježiš Kristus je naše

6. časť: Žijeme v jednej farnosti

Toto je náš farský kostol /nakresli si ho na lístok/.
Volá sa

Do našej farnosti patrí ľudí.

Náš kostol bol postavený v roku

Ježiš Kristus dal cirkvi dôležité úlohy. Tieto úlohy poznali už v najstarších spoločenstvách kresťanov. Skutky apoštolov hovoria o jednom takomto spoločenstve v Jeruzaleme: "Kresťania sa držali pevne učenia apoštolov; boli bratským spoločenstvom a všetko mali spoločné. Svoj vlastný majetok predávali a dávali tým, ktorí to potrebovali. Schádzali sa na modlitbách a slávili sviatostnú obetu tak, ako im to Ježiš prikázal."

Toto sú úlohy každej farnosti:

Farnosť sa modlí a slávi obetu Pánovu. Zhromažďujeme sa na svätej omši.

Vo farnosti sa číta a vysvetľuje Ježišovo posolstvo. Počúvame a nasledujeme Slovo Božie.

Farnosť pomáha tým, ktorí sú v núdzi. Jeden druhému si pomáhame a žijeme v bratskej láske.

Si pokrstený. Patriš do farského spoločenstva. Aj ty sa máš podieľať na živote farnosti. Čím horlivejšie si plní farnosť svoje úlohy, tým je jej život bohatší a radi prídu do nej aj noví kresťania.

Cirkev má tri úlohy:

Sláviť svätú omšu. Ohlasovať Slovo Božie. Slúžiť ľuďom.

Zisti si, kedy sú v nedeľu vo Vašom kostole sväte omše. Napíš si to:

Nakresli si na osobitnom lístku Písmo sväté, kalich a misku na hostiu.

Napíš si k tomu, načo sa používajú Písmo sväté, miska na hostie a kalich.

Ateizmus ako vzbura človeka za jeho oslobodenie od Boha

V tejto časti pre študujúcu mládež opísané dva ateistické smery, ktoré stavajú človeka do stredu vesmíru a popierajú jeho zameranie na Boha. Sú to teória nadčloveka F. Nietzscheho a existencializmus J. P. Sartra. V nich sa na základe nauky o úplnej nezávislosti a neobmedzených možnostiach slobody privádza zdanlivý rozpor medzi náboženstvom a človekom do posledných dôsledkov.

A III. Ateizmus v mene budúceho nadčloveka

Predstavitel': Friedrich NIETZSCHE /nar. r. 1844 v Röckene, Sasko, zom. r. 1900 vo Weimare; syn evanj. farára/.

Charakteristika učenia:

Nietzscheho kritika kresťanstva vychádza z presvedčenia, že on je prorokom novej budúcnosti, v ktorej sa človek dokonale oslobodí od Boha a všetkých jeho zástupcov a uskutoční svoj nový život. Ježiš a kresťanstvo sú podľa neho prekážkou vo vytváraní tejto budúcnosti, preto musia zmiznúť.

Nový človek ohlasovaný Nietzschom sa chce opíjať plnosťou života prežívaného v naprostej slobode a rodiaceho sa z vôle. Nový človek sa môže totiž zrodiť iba v slobodnej, neobmedzenej a bezohľadnej vôli žiť. Vôľa prekonáva všetky prekážky, odvrhne každý zákon a predpis, berie na seba akékoľvek riziko, podmaňuje si svet a prírodu a speje pozvoľne k neobmedzenej slobode. Iba sila a moc tejto vôle umožnia človeku, aby vytvoril v sebe "nadčloveka", ktorý by sa opíjal plnosťou svojej moci a tvorivou silou slobody.

Dôsledkom tohto učenia je nihilizmus. Nihilizmus možno považovať za vystupňovanie ateizmu. Kým ateizmus popiera existenciu Boha, nihilizmus ide v popieraní dôsledne ešte ďalej: popiera aj zmysel a hodnotu sveta a človeka.

Kritika učenia:

1. Neexistuje nijaký racionálny argument na dôkaz tvrdenia, že nič vo svete nemá zmysel.

Takisto predsa môže platiť, že napr. ľudské bytie svoj zmysel má. Ak by boli bezcieľnosť a bezcennosť človeka a sveta evidentné, potom by si nihilizmus nemusel dávať toľko námahy, aby ju dokazoval. Avšak naša každodenná skúsenosť nás presvedčuje aspoň o čiastočnej zmysluplnosti sveta a je v protiklade k totálnemu odopieraniu zmyslu vecí v nihilizme.

2. Výrazové prostriedky zatienujú obsah Nietzscheho učenia. Vynikajúca vyjadrovacia schopnosť a pátos Nietzscheho, študovaného teologa a filológa, môže zaslepiť čitateľov jeho kníh. Vyjadruje sa často slovami, ktoré sú vhodné skôr pre básnika. Preto jeho myšlienky majú často veľkú sugestívnu silu, aj keď sú prázdne, neskutočné a chýba im rozumový podklad. Nietzsche opisuje iba svoje osobné skúsenosti bez dôkazov pravdivosti a odôvodnenosti svojich záverov.

3. Nietzscheho predstava "nového človeka" je iba ilúzia. Najväčšou túžbou Nietzscheho nového človeka je dosiahnuť úplnú slobodu prekonaním všetkých prekážok zo strany ostatných ľudí, sveta a prírody. Vzhľadom na obmedzenosť ľudských možností a nedokonalosť človeka sa táto sloboda nemôže uskutočniť iba ľudskými silami. Preto úplná sloboda s vylúčením Boha zostane iba neskutočným snom.

4. Nietzscheho pohľad na Krista nie je nezaufatý. Nietzsche nechce, aby jeho "nadčlovek" bol človekom, a nechápe Boha, ktorý by sa stal človekom. Jeho ideálom je nadľudský život. Niekedy by sa mohlo zdať, že jeho odpor ku Kristovi je preniknutý žiarlivosťou toho, kto by sa rád stal pre ľudstvo tým, čím bol pre Ježiš: prorokom a zdrojom nového života s perspektívou večnosti a s tvorivou krásou novej slobody pre človeka.

A IV. Ateizmus v mene slobody človeka

Predstavitel': Jean-Paul SARTRE /nar. r. 1905 v Paríži, zom. r. 1980 v Paríži; pochádzal z katolíckej rodiny/.

Charakteristika učenia:

Postoj k Bohu je podmienený u Sartra jeho chápaním pojmu slobody. Boh pre neho neexistuje, a aj keby existoval, je podľa neho povinnosťou človeka ubrániť si voči nemu svoju slobodu. Sartre si uvedomuje, že existencia Boha by mala za následok poprenie jeho ideálu slobody, pretože plnosť slobodného bytia by nutne musela byť zahrnutá v pojme Boha. Ak by však ozajstná sloboda bola možná iba u Boha, tak by človek nikdy nemohol byť úplne slobodný. Preto existencia slobody človeka vyžaduje popretie existencie Boha. Na rozdiel od Nietzscheho Sartre si uvedomuje, že sloboda smeruje k svojmu naplneniu, ale sama o sebe vytvára prázdnotu. Napriek poznaniu bezútešnosti takéhoto života pohrda Sartre všetkými, ktorí ju nechcú prijať.

Kritika učenia:

1. Sartrov ateizmus nie je dokázaný.

Sartrov ateizmus je tiež vierou - v nedokázateľnú, bezhraničnú slobodu človeka, ktorá má zároveň byť zmyslom a tiež plnosťou jeho bytia. V tejto "viere" nahradil Boha pojmom slobodného ľudského "ja".

2. Sartrov postoj je neľudský.

Nietzsche správne vytušil, že v srdci človeka sa skrýva neuhasiteľná túžba po plnosti života. Tým sa dajú vysvetliť jeho sny o nadčloveku. Sartre však túto "slobodu" dôsledne poznáva, prijíma, prežíva a nachádza v jej hĺbinách iba prázdnotu. Odsudzuje všetkých, ktorí by nejakým spôsobom chceli uniknúť pred prázdnotou takejto slobody. Tým je jeho postoj neľudský pre každého, kto miluje život /napriek jeho biede a tienistým stránkam/.

3. Opustenosť človeka ako dôsledok neexistencie Boha.

Sartrov človek je a musí zostať stále sám, pretože je odsúdený k slobode, ktorá ho odlišuje a oslobodzuje od všetkého, čo nie je jeho "ja". Táto sloboda je teda únikom zo sveta, pretože svet človeka nutne obmedzuje a brzdí. Taktiež človeka odcudzuje druhým ľuďom, pretože tí nikdy nemôžu byť pretvorení v jeho druhé "ja". Tohto človeka zbavuje zmyslu angažovania sa za druhých a spolupráce na spásu sveta.

4. Sartre zosmiešňuje dôležitosť lásky pre slobodu človeka.

Je presvedčený, že láska medzi ľuďmi je iba určitým výrazom toho pekla, od ktorého by ho sloboda chcela oslobodiť. Nechce priznať, že by sa sloboda mala prejavovať predovšetkým v láske a že jej rast by mohol predpokladať lásku človeka k druhým a lásku druhých k nemu. Láska Boha k človeku nie je proti slobode, ale je

základom novej slobody. Táto láska Boha je pre človeka darom, pretože Boh nie je nútený milovať človeka. Tento dar lásky nie je prekážkou, ale prejavom onej slobody, ktorá sa môže prejavovať iba v láske.

5. Dôsledkom Sartrovho učenia pre psychiku človeka je strach.

Vzniká zákonite z pocitu opustenosti v tzv. úplnej slobode. Takýto "slobodný" človek, zbavený synovstva všemohúceho a láskavého Boha, je ponechaný bez akejkolvek pomoci v úplnej zodpovednosti za seba samého.

6. Existencializmus je prejavom pýchy.

Každé hľadanie /vrátane hľadania pravdy a Boha/ vyžaduje pokoru. Táto je však nezlučiteľná so správaním sa existencialistického človeka, ktorý si vo svojej pýche zvolil smutnú samotu života v prázdnote.

Poznámka o slobode človeka

Pretože v oboch uvedených ateistických smeroch je kľúčovým pojmom sloboda človeka, záverom sa chceme k tomuto pojmu vyjadríť.

Sloboda ponechaná sama na seba nie je schopná vytvoriť plnosť ľudského života, pretože človek nikdy nedokáže vytvoriť taký stupeň života, ktorý by zodpovedal jeho túžbam. Chcel by byť stále dokonalejší, nedokáže však dokonale prežívať ani celý obsah jemu daného života. Smrť ešte viac zdôrazňuje ľudskú slabosť a jasne dokazuje, že sloboda nemôže uskutočniť plnosť života, pretože na konci akokoľvek slobodného života je vždy smrť.

Človek pri hľadaní naplnenia svojej slobody nutne prichádza k potrebe niečoho, čo by jej dalo správny zmysel. Toto niečo, tento "doplňok", na ktorý čaká sloboda, nám ponúka Kristus, ktorý chce vytvoriť novú slobodu, čo by sa stala zdrojom nie smrti, ale nového, večného života pravdy a lásky. Kristus je budúcnosť človeka, lebo iba v ňom, vo viere v neho možno vytvoriť novú slobodu, takú, ktorá presiahne obmedzenia človeka a rozšíri jeho možnosti až do večnosti.

Z OHLASOV NA BULLETIN RODINNÉ SPOLOČENSTVO

Tieto riadky píšem bezprostredne po prečítaní čísla /2/1985/, ktoré sa mi dostalo do rúk.

Článok M_odlitba o silu dáva podnet na rozmýšľanie o každodenných problémoch a trápeniach a o postoji, ako sa k nim máme stavať. Dáva návod, ako máme zápasit', ako máme vstať., keď sme padli. Na druhej strane však je príliš "pesimistický". Celý život na nás meďolňehajútiasneSaSúchvíle, keď človek pociťuje spokojnosť, šťastie, radosť z dobre vykonanej práce, z dobrého skutku. Čo v takých ohvĺľach? Podľa mňa treba prosit' aj o silu pokračovať v dobrom, o silu nepodľahnúť viere vo vlastné sily, o silu "zísť z oblakov" svojho šťastia a pozrieť sa okolo seba na hromadu nešťastia, ktoré trápi našich blízkych, Atď.

Príspevok Robte pokánie a verte v evanjelium je pekný, veľmi sa mi páčil. Ukázal pôst a pokánie v oveľa širších súvislostiach, než ako sme ich zvyknutí zúžene chápať. Historický pohľad podčiarkuje pravú podstatu pôstu a pokánia. Pôsobivá a podľa mňa

správne je ich aplikácia na dnešok, hlavne "môj postoj, môj charakter, moje slovo, moje česť" a NIE "to je predpis, to je povinnosť, je veľký pôst, aj iní tak robia".

Na jednom mieste je spomenutá jóga. Tento motív sa pravdepodobne dal využiť trochu viac, napr.: Aj jóga propaguje pôst ako prostriedok na lepšie spoznanie seba samého /spytovanie svedomia?/, na vnútornú očistu /pokánie?/, sú to teda širšie súvislosti, ktoré slúžia ako podpora evanjelion hlásaných pravd.

Úvaha Výchova ako cesta k autentickým hodnotám.

Súhlasím a plne podporujem názor, že rodina je, mala by byť, musí byť, prvotným, základným, základným prostredím formujúcim ľahko tvárliivy "detský materiál", detskú psychiku, detskú dušu. Hlavne v prvých 4-6 rokoch. Neskôr, ak ostatné prostredia priaznivo pôsobia na vývoj dieťaťa, rodina musí tento proces výchovy tvorivo dotvárať; ak ostatné prostredia nepôsobia správnym smerom, rodina musí tieto vplyvy eliminovať, kompenzovať. Musíme však veľmi opatrne, šetrne a s citom pristupovať k tejto úlohe, aby sme do detskej duše nevnesli znátok. Ak je niečo zlé, treba to dieťaťu vysvetliť vhodným spôsobom hneď, teraz, a nečakať na čas, keď to dieťa "pochopí" samo. "Potom" už možno dieťa nebude veriť ani nám ani in, nikomu.

Prepáčte, že som sa rozpísal o takých všeobecných pravdách, ktoré sú pravdepodobne každému známe.

Konkrétne k článku: Jednotlivé časti článku obsahujú tiež všeobecné pravdy /aspoň z môjho hľadiska/. Zdalo sa mi, že hlavná myšlienka - ako vychovávať, ako sa prehrýzť k autentickým hodnotám - sa v jednotlivých častiach článku stráca. Aby ste na dobre rozumeli, vedel by som sa s čistým svedomím podpísať pod každú vetu článku, avšak po prečítaní článku ako celku som zrozpačiteľ. Má to byť návod na výchovu? Má to byť výzva na diskusiu a polemiku? Sám pre seba som sa k článku postavil takto: Pozorne si prečítaj každú vetu, zamysli sa nad ňou, vlož si ju do pamäti a v príhodnej chvíli si na ňu sponen a riaď sa podľa nej. Pochopil som článok podľa zámeru autora?

Článok Rodina a apoštolát som začal čítať so záujmom: Áno, rodičia veľakrát presúvajú zodpovednosť na iných,... Áno, nestačí chodiť do kostola, nestačí ostentatívne sa biť v prsia "nea culpa"... Prvý príklad nie som aj ja taký? Druhý príklad téma na zamyslenie - a ďalej? Chýba mi gradácia a presvedčivejšie vyústenie témy

Pozývame vás do divadla. Dobrý návod, ako sa máme pozerieť. Ukážka, na čo máme oči a uši. Na to, aby sme "videli" a "počuli". Na to, aby sme pozorne pozerali a počúvali, aby sme zo správneho zorného uhla posudzovali videné a počuté. Aby sme vyťahovali zrnká zlata, zrnká pravdy aj z prachu a blata, očistili ich a vložili do vrečka na neskoršie použitie.

Každý deň žiť v prítomnosti Božej. Prečítal som si, zamyslel som sa nad myšlienkami a modlitbami a opýtal som sa sám seba, čo si z toho zapamätáš po vrátení čísla? Skoro nič, bola úprimná odpoveď. Takýto druh príspevkov by som musel mať denne-denne "po ruke", aby som sa mohol k nemu neustále vracieť, čo však /aspoň zatiaľ/ nie je možné. /Pozn.: Texty z liturgie nie sú na čítanie, ale ako strelné modlitby či vzdychy majú pomôcť na sústredenie sa, krátku meditáciu, poklonu, poďakovanie aj častejšie cez deň./

Slávime rodinné sviatky. Dobré, poučné, objavujúce. Pokračujte, prosím.

Katechéza. Skupina P: Ak budem mať vhodnú príležitosť, dám de-
tom ponúkaný text a výsledky zhodnotím. Skupina Š: Klasifikácia
ateizmu na miho prekvapila. Priznám sa, že nám za sebou tri skúšky
z dialektického materializmu, ale prakticky každá informácia z to-
hoto príspevku bola pre mňa niečím novým. Teším sa na pokračovanie.

Osensmerovka. Zaujímavé spestrenie, ale sa mi zdá, že na prvý-
krát príliš zložitá. Opíšem si to a ak sa mi to podarí vylúštiť,
nabudúce napíšem riešenie.

POKRAČUJTE !!! Želám Vám dostatok síl, nových nápadov, vytrva-
losti, odvahy a šťastia.

B. J.

RIEŠENIE KRÍŽOVÉHO HLAVOLAMU

Milí priatelia,

pri skladaní obrázkov z tretieho čísla Rodinného spoločenstva
1985 mali ste dostať dvojramenný, cyrilo-metodský kríž s nasledujú-
cim textom:

"Drahé dievky! Poslúchajte svojich rodičov, lebo tak sa páči-
te Pánu Ježišovi, ktorý Vám radí ctiť si otca i matku, aby sa Vám
dobro viedlo v živote a aby ste šťastne a dlho žili so svojimi
drahými.

Milí rodičia! Vychovávajte deti k disciplíne a bázni Pánovej!
Učte ich z celého srdca milovať Pána Ježiša, tak ako ho i vy milu-
jete. Ak vám Pán ich prostredníctvom pripravuje pokánia, nezúfaj-
te, ale vytrvajte v dobrom, ako svätá Monika a teľa našich drahých
a obetavých matiek a otcov na Slovensku.

885 - 1985

1100 rokov od smrti sv. Metoda. Slovensko viere verné nech ostane,
dedičstvo otcov zachovaj nám, Pane!"

= = =

Duch Pánov nech je s vami, milí rodičia, i s vašimi deťmi.

BOŽSKÉ SRDCE, BUĎ S NAMI,
KRAĽUJ, PANUJ NAD NAMI,
NECH SA V NAŠEJ RODINE
ŽIVOT VIERY ROZVINIE

Mária, Ponocnica kresťanov, oroduj za nás!

Milí priatelia,

ponúkame vám ďalší druh hlavolamu - preskakovačku. Pri jej lúštení hľadáme také číslo n , aby sme dostali zmysluplné slová týmto postupom:

Najprv na obrázku vyškrtáme a na vedľajší papier si zaznačíme zakrúžkované písmeno. V smere pohybu hodinových ručičiek preskočíme zvolený počet n písmen a nasledujúce $/n+1/-é$ písmeno vyčiarkneme a zapíšeme. Pri ďalšom preskakovaní /rovnakého počtu písmen/ každé takto už vyškrtnuté a zapísané písmeno ignorujeme. Preskakovanie, vyškrtávanie a zapisovanie opakujeme dovtedy, kým nevyčiarkneme všetky písmená. Zápis nám dá hľadanú tajničku.

Želáme príjemnú zábavu a poučenie.

